

Ενδεικτικά θέματα (με ενδεικτικές λύσεις / απαντήσεις) για τη δοκιμασία / τεστ εισαγωγής από τα Γυμνάσια στα Πρότυπα Πειραματικά Λύκεια

Ενδεικτικά Θέματα Κατανόησης Κειμένων Ελληνικής Γλώσσας

ΘΕΜΑ 1

Κείμενο 1:

Ποιες μορφές μπορεί να πάρει ο εκφοβισμός και η βία στο σχολείο;

Υπάρχουν πολλές διαφορετικές μορφές εκφοβισμού και βίας στο σχολείο και όλες επιφέρουν σωματικό ή/και ψυχικό πόνο.

Ο εκφοβισμός μπορεί να εκδηλωθεί με χτυπήματα, κλωτσιές, σπρωξίματα, ή με το να αναγκάζεις κάποιον να κάνει κάτι παρά την αντίθετη θέλησή του. Επίσης, ο εκφοβισμός μπορεί να εκφραστεί με βρισιές ή απειλές, με υποτιμητικούς χαρακτηρισμούς, με τη διάδοση κακόβουλων φημών ή με ρατσιστικές συμπεριφορές οι οποίες στοχεύουν στο στιγματισμό της διαφορετικότητας. Ακόμα, εκφοβισμός μπορεί να θεωρηθεί το να νιώθει κάποιος ανασφαλής ή φοβισμένος, το να αποκλείεται από παιχνίδια και το να τον κάνουν να νιώθει πως είναι ασήμαντος.

(Διασκευασμένο απόσπασμα από

http://www.antibullyingnetwork.gr/faq.aspx?main_menu=315&parent_id=161,

τελευταία πρόσβαση 15/04/2013)

Κείμενο 2:

(<http://www.e-abc.eu/gr/i-kabania/>,
τελευταία πρόσβαση 15/04/2013)

Κείμενο 3:

Συζητήσεις για τη βία μεταξύ μαθητών στη Θεσσαλονίκη και την Αθήνα

Στις 17 και 24 Απριλίου 2010 διοργανώθηκαν στη Θεσσαλονίκη και στην Αθήνα συναντήσεις - συζητήσεις του Συνηγόρου του Παιδιού με εφήβους εκπροσώπους σχολείων που κάνουν δράσεις κατά της βίας μεταξύ μαθητών. Στις συναντήσεις συμμετείχαν και μέλη της Ομάδας Εφήβων Συμβούλων του.

Στόχος των συναντήσεων ήταν να ενημερωθεί ο Συνήγορος του Παιδιού από τους ίδιους τους μαθητές σχετικά με τις δράσεις που τα σχολεία τους πρότειναν ως καλές πρακτικές για την πρόληψη και αντιμετώπιση της βίας και επιθετικότητας μεταξύ των μαθητών και να συζητηθεί η σημασία και τα αποτελέσματά τους.

Παρουσιάστηκαν και συζητήθηκαν ενδιαφέρουσες δράσεις και πρακτικές όπως:

- η διεξαγωγή συζητήσεων για το τι συμβαίνει στα περιστατικά βίας,
- η συμφωνία κανόνων στην τάξη και το σχολείο,
- η λειτουργία βιωματικών εργαστηρίων,
- η συγκρότηση ομάδων συνομηλίκων μεσολαβητών ή "ειρηνοποιών" και ομάδων φιλίας,
- οι συναντήσεις ευαισθητοποίησης με τους γονείς,
- η υλοποίηση προγραμμάτων αγωγής υγείας, η δημιουργία ομάδων έρευνας, περιοδικού, ιστοσελίδας, θεατρικής έκφρασης, κ.ά.

Τέλος τονίστηκε η μεγάλη σημασία που έχει η δημιουργία καλού κλίματος συνεργασίας και επικοινωνίας στο σχολείο, με ευθύνη της διεύθυνσης.

(Διασκευασμένο απόσπασμα από <http://www.0-18.gr/gia-paidia/nea/syztiseis-gia-ti-bia-metaksy-mathiton-sti-thessaloniki-kai-tin-athina>,

τελευταία πρόσβαση 15/04/2013)

Ερωτήσεις Κατανόησης

1. Αφού διαβάσεις τα κείμενα **1** και **3**, να χαρακτηρίσεις με την ένδειξη **Σωστό – Λάθος** τις προτάσεις που ακολουθούν:
 - I. Ο σχολικός εκφοβισμός μπορεί να εκδηλωθεί με πολλές διαφορετικές μορφές που προκαλούν πόνο, σωματικό ή /και ψυχικό.
 - II. Μορφή σχολικού εκφοβισμού είναι ο στιγματισμός κάποιου λόγω της διαφορετικότητάς του.
 - III. Την κύρια ευθύνη για την εκδήλωση φαινομένων σχολικού εκφοβισμού φέρει η διεύθυνση του σχολείου.
 - IV. Ο μόνος τρόπος αντιμετώπισης φαινομένων σχολικής βίας είναι η επιβολή αυστηρών ποινών.
 - V. Η δημιουργία καλού κλίματος συνεργασίας και επικοινωνίας στο σχολείο παίζει αποφασιστικό ρόλο στην πρόληψη και αντιμετώπιση φαινομένων σχολικού εκφοβισμού.

2. Το κείμενο **2** είναι η αφίσσα της ευρωπαϊκής εκστρατείας κατά του σχολικού εκφοβισμού. Ποιο νομίζεις ότι είναι το θέμα της αφίσσας και σε ποιους απευθύνεται το μήνυμα; Να αιτιολογήσεις την απάντησή σου .
3. Σύμφωνα με το κείμενο **1** «εκφοβισμός μπορεί να θεωρηθεί το να νιώθει κάποιος ανασφαλής ή φοβισμένος, το να αποκλείεται από παιχνίδια και το να τον κάνουν να νιώθει πως είναι ασήμαντος.». Να επιλέξεις δύο από τις δράσεις που πρότειναν ως καλές πρακτικές τα σχολεία στο κείμενο **3** και να εξηγήσεις γιατί νομίζεις ότι θα μπορούσαν να φέρουν αποτέλεσμα στην πρόληψη και αντιμετώπιση αυτής της μορφής εκφοβισμού.
4. Στην περίοδο λόγου που ακολουθεί να μετατρέψεις την παθητική σύνταξη σε ενεργητική: «Στόχος των συναντήσεων ήταν να ενημερωθεί ο Συνήγορος του Παιδιού από τους ίδιους τους μαθητές σχετικά με τις δράσεις που τα σχολεία τους πρότειναν ως καλές πρακτικές για την πρόληψη και αντιμετώπιση της βίας και επιθετικότητας μεταξύ των μαθητών και να συζητηθεί η σημασία και τα αποτελέσματά τους». Ποια αλλαγή παρατηρείς στο νόημα;

Παραγωγή λόγου

Στο πλαίσιο της συμμετοχής σου σε δράσεις του σχολείου σου για την Ημέρα κατά της Σχολικής Βίας (6 Μαρτίου), απευθύνεις επιστολή προς τους συμμαθητές σου (200-250 λέξεις) που θα δημοσιευτεί στη σχολική εφημερίδα, με στόχο να τους προτρέψεις να αντιδράσουν στο φαινόμενο του σχολικού εκφοβισμού.

Ενδεικτικές απαντήσεις

Ερωτήσεις Κατανόησης:

1. I: Σωστό, II: Σωστό, III: Λάθος, IV: Λάθος, V: Σωστό.
2. Η αφίσα έχει θέμα τη στάση των μαθητών – θεατών απέναντι σε περιστατικά σχολικής βίας. Στην αφίσα εικονίζεται ένας έφηβος μαθητής που καλύπτει το πρόσωπό του με τετράδια, ενώ είναι κουλουριασμένος και μάλλον στριμωγμένος σ' έναν τοίχο. Στη φωτογραφία σε πρώτο πλάνο φαίνεται η σφιγμένη γροθιά ενός άλλου αγοριού. Στην πάνω πλευρά της αφίσας αναγράφεται το μήνυμα με κεφαλαία γράμματα διαφορετικών χρωμάτων και κλιμακούμενου μεγέθους «ΕΣΥ ΠΟΥ ΤΑ ΒΛΕΠΕΙΣ ΚΑΝΕ ΤΗ ΔΙΑΦΟΡΑ ΜΙΛΑ ΤΩΡΑ! ΣΤΟ ΔΑΣΚΑΛΟ ΣΟΥ ΣΤΟ ΓΟΝΙΟ ΣΟΥ.». Το β' ενικό πρόσωπο σε συνδυασμό με την προστακτική έγκλιση και το θαυμαστικό δείχνουν ότι το μήνυμα απευθύνεται με αμεσότητα στους μαθητές – θεατές που δεν αντιδρούν σε περιστατικά σχολικής βίας και τους προτρέπει να κάνουν τη διαφορά και να μιλήσουν. Στην κάτω πλευρά της αφίσας αναγράφονται οι φορείς που φαίνεται ότι πραγματοποιούν αυτή την εκστρατεία, προκειμένου να ευαισθητοποιήσουν τους νεαρούς μαθητές.
3. Σημασία δεν έχει ποιες από τις πρακτικές θα επιλέξουν οι μαθητές/τριες, καθώς όλες θα μπορούσαν, λιγότερο ή περισσότερο, να λειτουργήσουν θετικά. Αξιολογείται εδώ η ικανότητα των μαθητών να δώσουν μία ικανοποιητική ερμηνεία για τις επιλογές τους.
4. Στόχος των συναντήσεων ήταν **οι μαθητές να ενημερώσουν** το Συνήγορο του Παιδιού σχετικά με τις δράσεις που τα σχολεία τους πρότειναν ως καλές πρακτικές για την πρόληψη και αντιμετώπιση της βίας και επιθετικότητας μεταξύ των μαθητών και να **συζητήσουν** τη σημασία και τα αποτελέσματά τους». Στην ενεργητική σύνταξη τονίζεται ο ρόλος των παιδιών που ενημερώνουν, συζητούν, αξιολογούν.

Παραγωγή λόγου

Αναμένουμε

- Την προσφώνηση προς τους αποδέκτες, δεδομένου ότι πρόκειται για επιστολή
- Γλώσσα οικεία, καθημερινή, νεανική, καθώς απευθύνεται ο ομιλητής σε συμμαθητές του, όχι όμως υπερβολές, καθώς θα δημοσιευτεί στο περιοδικό του σχολείου.
- Έντονο προτρεπτικό ύφος, καθώς στόχος του είναι ευαισθητοποιήσει τους συμμαθητές του

ΘΕΜΑ 2

Κείμενο 1:

Τα παιδιά της Γάζας φοβούνται το μέλλον

Η μικρή Ομσιάτε συμμορφώνει την πράσινη σχολική ποδιά της και σκαρφαλώνει προσεκτικά στο θρανίο της. Η 12χρονη Παλαιστίνη κρατάει στο χεράκι της μια ζωγραφιά γεμάτη χρώμα και εξηγεί στους συμμαθητές της τι σχεδίασε. Μια σκηνή που θα μπορούσε να δει κανείς σε οποιοδήποτε σχολείο του κόσμου, με διαφορετικό όμως περιεχόμενο. Αυτό που ζωγράφισε η μικρούλα δεν είναι μια γιορτή ή μια κλασική οικογενειακή περίπτωση. Απεικονίζει τη μέρα που η επίθεση των Ισραηλινών σκότωσε τον αδελφό της και κατέστρεψε το σπίτι της. []

Το γεγονός ότι τα περίπου 780.000 παιδιά που ζουν στη Γάζα έχουν να αντιμετωπίσουν μια σκληρή καθημερινότητα στον απόηχο της μεγάλης επιχείρησης είναι ένα μόνο από τα πολλά προβλήματά τους, όπως αποκάλυψε το ντοκιμαντέρ «Αποστολή: Παιδιά της Γάζας». Κι ίσως τα σημαντικότερα απ' αυτά έχουν να κάνουν με τα βαθιά, ανεπούλωτα ψυχικά τραύματα των παιδιών που επέζησαν. Μικρά αγόρια φτιάχνουν ρουκέτες από μπουκάλια και μιλάνε για τα ψεύτικα όπλα που θα αγοράσουν με το χαρτζιλίκι τους. Αν και τα παιδιά σ' όλο τον κόσμο παίζουν πόλεμο, εδώ το παιχνίδι έχει μια ανατριχιαστικά ρεαλιστική διάσταση. Εδώ τα παιχνίδια αντανακλούν τη διάθεση των παιδιών να εκφράσουν μια απωθημένη ανάγκη για εκδίκηση εναντίον των γειτόνων τους. «Διαπιστώνουμε μια αυξανόμενη τάση για βιαιότητες και αυτό είναι κάτι που μας ξαφνιάζει», εξηγεί ο Jezza Neumann, που σκηνοθέτησε το ντοκιμαντέρ.

(Διασκευασμένο απόσπασμα από άρθρο της Κατερίνας Τζαβάρα, ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ,

17/03/2010)

Κείμενο 2:

ΤΕΤΑΡΤΗ 21 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ, ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΗΜΕΡΑ ΕΙΡΗΝΗΣ

Όλοι οι πόλεμοι είναι ενάντια στα παιδιά

Τα Ηνωμένα Έθνη όρισαν την 21η Σεπτεμβρίου ως ημέρα παγκόσμιας κατάπαυσης του πυρός και ημέρα μη βίας. Πρόκειται για μια πρόσκληση σε όλα τα έθνη και τους ανθρώπους να την τιμήσουν με κατάπαυση των εχθροπραξιών.

Από το 1990 μέχρι και το 2003 ο κόσμος γνώρισε 59 μεγάλες συρράξεις. Τα θύματά τους είναι σε συντριπτικό ποσοστό άμαχοι, γυναίκες και παιδιά. Από το 1990 μέχρι σήμερα έχουν σκοτωθεί σε συρράξεις 3.600.000 άνθρωποι και το λυπηρό είναι πως σχεδόν τα μισά θύματα (1.600.000) ήσαν παιδιά.

Εκατοντάδες χιλιάδες παιδιά συμμετέχουν σε ένοπλες συρράξεις ως στρατιώτες, εξαναγκάζονται στην προσφυγιά ή τον εκτοπισμό από τις εστίες τους, υποφέρουν κακοποιήσεις, βιασμούς και εκμετάλλευση, μένουν ορφανά ή ανάπηρα από νάρκες και εκρηκτικά.

Αν και στην πραγματικότητα μια ημέρα ειρήνης δεν θα μπορούσε να επουλώσει τα βαθιά τραύματα του πολέμου και των συρράξεων στα κορμιά και την ψυχή εκατομμυρίων παιδιών στον κόσμο, η UNICEF καλωσορίζει την ευκαιρία που προσφέρει η ημέρα αυτή για την επιτάχυνση κάθε δράσης προς την κατεύθυνση ενός πιο ειρηνικού κόσμου.

(Διασκευασμένο απόσπασμα από <http://www.unicef.gr/oldpress/worldnews/n210905.php>)

Κείμενο 3:

Λίβανος - Ένα κορίτσι και ένα αγόρι μελετούν στην Κατασκήνωση Εκπαίδευσης για την Ειρήνη "Αμπάγιε" στα βουνά νοτιο-ανατολικά της Βηρυτού. Η UNICEF δημιούργησε το πρόγραμμα Εκπαίδευσης για την Ειρήνη στο Λίβανο από το 1989. Μέχρι το 1996 (χρονιά που η UNICEF παρουσίασε για πρώτη φορά την αντιπολεμική της ατζέντα) περίπου το 75% όλων των παιδιών του Λιβάνου συμμετείχαν στο πρόγραμμα.

Φωτογραφία: UNICEF/HQ92-0431/ NICOLE TOUTOUNJI

<http://www.unicef.gr/oldpress/worldnews/210905.php>

Ερωτήσεις Κατανόησης

1. Να χαρακτηρίσεις με την ένδειξη **Σωστό –Λάθος** τις προτάσεις που ακολουθούν:
 - I. Τα παιχνίδια των παιδιών στη Γάζα δεν είναι όπως τα παιχνίδια των παιδιών σε όλον τον κόσμο.
 - II. Η 21^η Σεπτεμβρίου ορίστηκε ως ημέρα επούλωσης των τραυμάτων του Πολέμου στην ψυχή των παιδιών.
 - III. Το 1996 η UNICEF παρουσίασε για πρώτη φορά την αντιπολεμική της ατζέντα.
 - IV. Τα παιχνίδια των παιδιών στη Γάζα δημιουργούν αισιοδοξία στον σκηνοθέτη Jezza Neumann για ένα ειρηνικό μέλλον.
 - V. Στη φωτογραφία εικονίζονται δυο παιδιά από τη Γάζα που συμμετέχουν στο πρόγραμμα Εκπαίδευση για την Ειρήνη της UNICEF.
2. Πώς συνδέεται η φωτογραφία του κειμένου **3** με το γραπτό μέρος του κειμένου; Τι νομίζεις ότι προσθέτει σε αυτό;
3. Αν τα κείμενα **1** και **2** **δεν είχαν δικό τους τίτλο για το καθένα, ποιον τίτλο θα έβαζες εσύ και για τα δύο, για να αναδείξεις το κοινό θέμα που τα συνδέει, όσον αφορά τα παιδιά;** Αιτιολόγησε την επιλογή σου.

«Διαπιστώνουμε μια αυξανόμενη τάση για βιαιότητες και αυτό είναι κάτι που μας ξαφνιάζει», εξηγεί ο σκηνοθέτης Jezza Neumann. Να μεταφέρεις τα λόγια του σε πλάγιο λόγο αρχίζοντας ως εξής: Ο Jezza Neumann εξηγεί

Γιατί νομίζεις ότι η δημοσιογράφος Κατερίνα Τζαβάρα προτιμά τον ευθύ από τον πλάγιο λόγο; Τι προσδίδει στο κείμενό της;

Παραγωγή λόγου

Με αφορμή την Παγκόσμια Ημέρα της Ειρήνης (21 Σεπτεμβρίου), συμμετέχεις σε σχετική εκδήλωση που οργανώνει το σχολείο σου. Αξιοποιώντας πληροφορίες από τα παραπάνω κείμενα, να γράψεις μια ομιλία (200-250 λέξεις) όπου θα παρουσιάζεις τις σκέψεις και τα συναισθήματά σου για τα παιδιά θύματα των πολέμων, προκειμένου να ευαισθητοποιήσεις τους συμμαθητές σου πάνω στο θέμα αυτό.

Ενδεικτικές απαντήσεις

Ερωτήσεις Κατανόησης:

1. I: Σωστό, II: Λάθος, III: Σωστό, IV: Λάθος, V: Λάθος
2. Η φωτογραφία συνδέεται με το γραπτό κείμενο, καθώς εικονίζονται δυο παιδιά, ένα αγόρι και ένα κορίτσι, που φορούν μπλούζα με το σύμβολο της UNICEF. Φαίνονται ότι βρίσκονται σε ανοιχτό χώρο και το πρόσωπο του κοριτσιού, που διακρίνεται στη φωτογραφία, δείχνει χαρούμενο από το χαμόγελό του, ενώ κάτι σημειώνει. Η φωτογραφία συμπληρώνει το κείμενο, καθώς το χαμογελαστό πρόσωπο του κοριτσιού αναδεικνύει τη θετική επίδραση του Προγράμματος Εκπαίδευση για την Ειρήνη στο Λίβανο που οργάνωσε η UNICEF. Η φωτογραφία όχι μόνο προσθέτει στο κείμενο αμεσότητα αλλά προβάλλει κατά τρόπο παραστατικό το θετικό αντίκτυπο της δράσης της UNICEF.

3. «Τα παιδιά είναι τα αθώα θύματα των πολέμων» ή «Αθώα θύματα κάθε πολέμου τα παιδιά» ενδεικτικά παραδείγματα κοινού τίτλου.

Αιτιολόγηση της επιλογής: Θεωρώ ότι αυτός ο τίτλος είναι κατάλληλος και για τα δυο κείμενα, καθώς σε κάθε πόλεμο, τα παιδιά είναι θύματα, επειδή μπορεί να συμμετέχουν ως στρατιώτες, να εξαναγκάζονται στην προσφυγιά ή τον εκτοπισμό από τις εστίες τους, να υποφέρουν κακοποιήσεις, βιασμούς και εκμετάλλευση, να μένουν ορφανά ή ανάπηρα από νάρκες και εκρηκτικά, να χάνουν αγαπημένα τους πρόσωπα, να αντιμετωπίζουν μια σκληρή καθημερινότητα. Προπάντων όμως κάθε πόλεμος αφήνει βαθιά ανεπούλιστα ψυχικά τραύματα στα παιδιά και στιγματίζει τον τρόπο που βλέπουν τον κόσμο και το μέλλον τους.

4. Ο Jezza Neumann εξηγεί ότι οι συντελεστές του ντοκιμαντέρ διαπιστώνουν μια αυξανόμενη τάση για βιαιότητες και αυτό είναι κάτι που τους ξαφνιάζει.

Νομίζω ότι η αρθρογράφος επιλέγει τον ευθύ λόγο για να δώσει αμεσότητα και εγκυρότητα στο κείμενό της. Καθώς «ακούγεται» η φωνή του σκηνοθέτη, που είναι αυτόπτης μάρτυρας της σκληρής πραγματικότητας που βιώνουν τα παιδιά στη Γάζα, το δημοσιογραφικό άρθρο κερδίζει σε αυθεντικότητα και πειστικότητα.

Παραγωγή λόγου

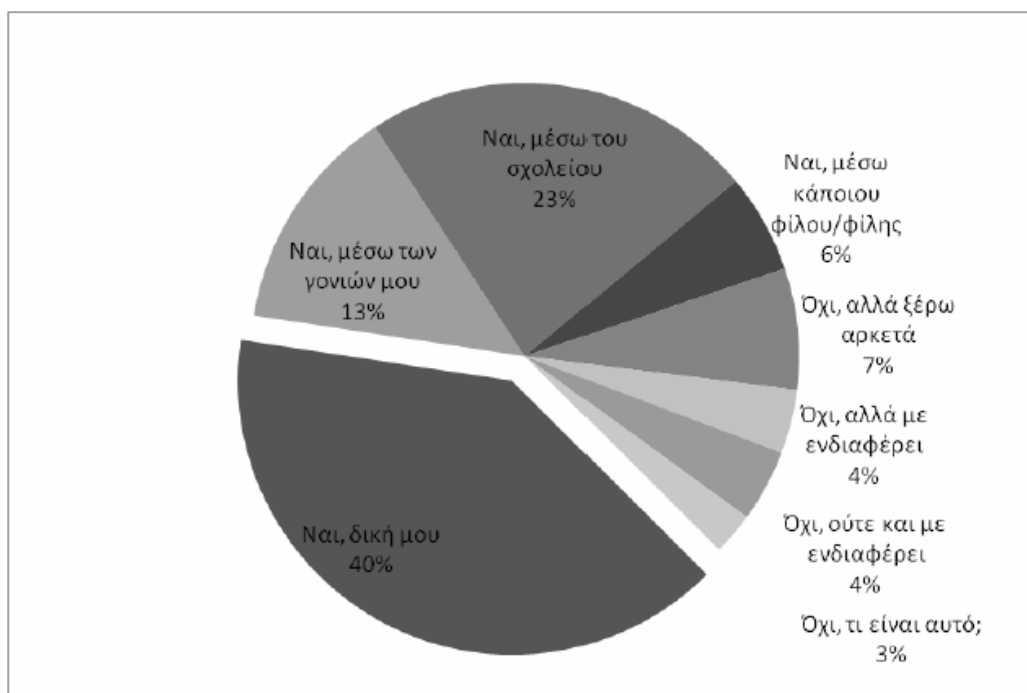
Καθώς πρόκειται για ομιλία, αναμένουμε οι νεαροί ομιλητές να προσφωνήσουν τους συμμαθητές τους. Εφόσον ζητούμενο είναι να παρουσιάσουν σκέψεις και συναισθήματα, αναμένουμε η ομιλία να έχει έντονο το στοιχείο της υποκειμενικότητας του ομιλητή επιλέγοντας το Α' ενικό πρόσωπο και ενδεχομένως

Ενδεικτικά θέματα Γλώσσας για την εισαγωγή στα Πρότυπα Πειραματικά Λύκεια

κάποια συναισθηματική φόρτιση και μεταφορική χρήση της γλώσσας. Καθώς στόχος του ομιλητή είναι να ευαισθητοποιήσει τους συνομήλικούς του, αναμένουμε να χρησιμοποιήσει ρητορικούς τρόπους, όπως επαναλήψεις, ρητορικές ερωτήσεις, β' πληθυντικό πρόσωπο.

ΘΕΜΑ 3

Κείμενο 1:

Σχήμα 1: Η πρόσβαση στο ίντερνέτ από τους μαθητές / μαθήτριες.

Γιάννης Κατερέλος, Πολυδεύκης Παπαδόπουλος (υπεύθυνοι ερευνητές) *Δημιουργική και ασφαλής χρήση του Διαδικτύου από νέους και νέες έως 18 ετών*. Έρευνα του Ινστιτούτου Οπτικοακουστικών Μέσων, πηγή: <http://www.iom.gr/>

(τελευταία πρόσβαση 16-04-2013)

Κείμενο 2:

Έφηβοι και διαδίκτυο πάνε μαζί. Το διαδίκτυο αποτελεί κομμάτι της νεανικής κουλτούρας, όπως το κινητό ή όπως κάθε μέσο της τεχνολογίας, σύγχρονης ή παλαιάς. Αποτελεί πλέον μέρος της ταυτότητάς τους. Το λεξιλόγιο της εφηβικής κουλτούρας περιλαμβάνει νέους διαδικτυακούς όρους, όπως σερφάρω, πλοηγούμαι, κάνω τσατ, αλλά και μία νέα γραφή, την οποία χειρίζονται με μεγάλη ευκολία οι έφηβοι και με μεγάλη δυσκολία οι ενήλικες. Αυτός ο νέος τρόπος επικοινωνίας αποτελεί αποκλειστικότητα των εφήβων. Είναι το κρυφό καταφύγιό τους, όταν δεν θέλουν να μοιραστούν τα μυστικά τους με τους μεγάλους ή όταν θέλουν να μοιραστούν τις αγωνίες τους με τους φίλους τους. Είναι η εικόνα τους. Το διαδίκτυο μπορεί να κρύψει ανασφάλειες και αναστολές μέσα από την ανωνυμία και να βοηθήσει το άνοιγμα της επικοινωνίας μεταξύ εφήβων που

δυσκολεύονται στην κατά πρόσωπο επικοινωνία. Τα blog, τα νεανικά fora, facebook ή τα άλλα εργαλεία κοινωνικής δικτύωσης αποτελούν τους νέους χώρους συνάντησης των νέων. Μέσα από αυτούς αναπτύσσονται σχέσεις όχι μόνο σε στενά γεωγραφικά όρια αλλά σε παγκόσμιο επίπεδο. Δημιουργούνται κοινότητες με κοινές ιδέες και κοινές αγωνίες [].

(Διασκευασμένο απόσπασμα από ΑΠΟΨΗ της Σοφίας Ασλανίδου, «Μέρος της νεανικής ταυτότητας το ίντερνετ», <http://www.makthes.gr/news/reportage/65342/> 22/11/2010, τελευταία πρόσβαση 15/04/2013)

Κείμενο 3:

Οι φίλοι μας στο Facebook – φίλοι ή ... γνωστοί «άγνωστοι»;

Στο Facebook ονομάζονται «φίλοι» μας εκείνα τα μέλη του ιστοχώρου με τα οποία έχουμε συνδεθεί. Αυτό γίνεται με την αποστολή ενός αιτήματος φιλίας μεταξύ των μελών, το οποίο πρέπει να γίνει δεκτό από τον αποδέκτη. Φυσικά υπάρχει η δυνατότητα να αγνοήσουμε ή να μην αποδεχτούμε κάποιο αίτημα, σε αυτή δε την περίπτωση ο αποστολέας δεν ενημερώνεται για αυτό.

Συμβουλή του Saferinternet.gr

Οι φίλοι στο Facebook έχουν πρόσβαση στις μεταξύ τους προσωπικές ιστοσελίδες και μπορούν να ανταλλάσουν πληροφορίες, φωτογραφίες, βίντεο. Κατ' αρχήν, όλοι οι φίλοι βρίσκονται σε μια μοναδική λίστα, μπορούν όμως να κατηγοριοποιηθούν σε υπο-λίστες, π.χ. συμμαθητές, στενοί φίλοι, γνωστοί, συναθλητές, οικογένεια, κ.λπ.

Ο αριθμός των φίλων στο Facebook και γενικά σε έναν ιστοχώρο κοινωνικής δικτύωσης έχει εξελιχθεί σε ένα είδος μέτρησης δημοφιλίας. Έτσι οι «εικονικοί» μας φίλοι δεν αποτελούνται αποκλειστικά και μόνο από τους αληθινούς μας φίλους ή τους συμμαθητές μας, αλλά από πολύ περισσότερους που ίσως γνωρίσαμε μόλις εχθές σε ένα πάρτι ή που δεν έχουμε δει ποτέ στη ζωή μας. Όλοι, όμως, αποκτούν την ίδια πρόσβαση στις πληροφορίες μας που έχουν οι πραγματικοί μας φίλοι.

Μήπως, λοιπόν, θα έπρεπε να αντιμετωπίζουμε τη λέξη «φίλος» στο Facebook ως «επαφή»;

Ας σκεφτούμε: πολλές φορές ακόμα και οι φίλοι των αδελφών μας ή των φίλων μας στον πραγματικό κόσμο ΔΕΝ είναι δικοί μας φίλοι, πόσο μάλλον αυτοί που γνωρίζουμε μόνο μέσω του Διαδικτύου! Γι' αυτό, καλό είναι να προσθέτουμε στη λίστα των επαφών

μας μόνο τους αληθινούς φίλους μας και αυτούς που εμπιστευόμαστε να συνδεθούν μαζί μας διαδικτυακά.

(Διασκευασμένο απόσπασμα από

<http://www.saferinternet.gr/index.php?parentobjId=Page15>

Τελευταία πρόσβαση 16/04/2013)

Ερωτήσεις Κατανόησης

1. Να χαρακτηρίσεις με την ένδειξη **Σωστό – Λάθος** τις προτάσεις που ακολουθούν :
 - I. Το κείμενο **1** (διάγραμμα) επιβεβαιώνει ότι οι νέοι χρησιμοποιούν το διαδίκτυο για να επικοινωνήσουν με τους φίλους τους,
 - II. Στο κείμενο **2** η συγγραφέας εκφράζει τις ανησυχίες της για τον βαθμό διείσδυσης του Διαδικτύου στη νεανική κουλτούρα.
 - III. Στο κείμενο **2** η ηλεκτρονική κοινωνική δικτύωση παρουσιάζεται ως ο βολικότερος τρόπος επικοινωνίας για τους νέους.
 - IV. Το κείμενο **3** συμβουλεύει τους εφήβους πώς να αντιμετωπίζουν τους «εικονικούς τους φίλους» στο Facebook.
 - V. Σύμφωνα με το κείμενο **3** ο αριθμός των φίλων στο Facebook και γενικά σε έναν ιστοχώρο κοινωνικής δικτύωσης έχει εξελιχθεί σε ένα είδος μέτρησης δημοφιλίας.
2. Να αποδώσεις με ένα σύντομο κείμενο τις πληροφορίες που αντλούμε από το κείμενο **1** (διάγραμμα).
3. Να συγκρίνεις τα κείμενα **2 και 3** ως προς τον τρόπο που αντιμετωπίζουν τις σχέσεις που αναπτύσσουν οι νέοι στα περιβάλλοντα κοινωνικής δικτύωσης.
4. A. Να εντοπίσεις και να σημειώσεις **τρεις** λέξεις ή φράσεις από το παρακάτω απόσπασμα όπου υπάρχουν σχήματα λόγου.

Είναι το κρυφό καταφύγιό τους, όταν δεν θέλουν να μοιραστούν τα μυστικά τους με τους μεγάλους[]. Είναι η εικόνα τους. Το διαδίκτυο μπορεί να κρύψει ανασφάλειες και αναστολές.

B. Να γράψεις με **δυο (2)** διαφορετικούς τρόπους την περίοδο που ακολουθεί αντικαθιστώντας τον υπογραμμισμένο σύνδεσμο με άλλη λέξη. Να σημειώσεις ποιες αλλαγές προκύπτουν στο νόημα από την αντικατάσταση αυτή.

Είναι το κρυφό καταφύγιό τους, όταν δεν θέλουν να μοιραστούν τα μυστικά τους με τους μεγάλους.

Παραγωγή λόγου

Με αφορμή την Ημέρα Ασφαλούς Διαδικτύου (5 Φεβρουαρίου) συμμετέχεις στις εκδηλώσεις του σχολείου σου και αναλαμβάνεις να εκφωνήσεις μια ομιλία με θέμα τις διαδικτυακές φιλίες, προκειμένου να ευαισθητοποιήσεις τους συμμαθητές σου για τους κινδύνους που υπάρχουν.

Ενδεικτικές απαντήσεις

Ερωτήσεις Κατανόησης:

1. I: Λάθος, II: Λάθος, III: Σωστό, IV: Σωστό, V: Σωστό.
2. Το διάγραμμα φανερώνει ότι το 40% των νέων έχουν πρόσβαση στο διαδίκτυο μέσα από τη δική τους ηλεκτρονική διεύθυνση, ένα 23% μέσα από τη διεύθυνση του σχολείου και ένα 13% μέσα από τη διεύθυνση των γονέων του. Ένα μικρό ποσοστό χρησιμοποιεί την ηλεκτρονική διεύθυνση του φίλου ή της φίλης του. Ένα μικρό ποσοστό δεν έχει ηλεκτρονική διεύθυνση αλλά γνωρίζει αρκετά για το διαδίκτυο, κι ένα μικρό ποσοστό δεν γνωρίζει τίποτα αλλά παρόλα αυτά το ενδιαφέρει το διαδίκτυο. Τέλος πολύ μικρά ποσοστά είτε δεν ενδιαφέρονται είτε δεν ξέρουν για το διαδίκτυο.
3. Τα δυο κείμενα διαφέρουν μεταξύ τους ως προς τον τρόπο που αντιμετωπίζουν τα περιβάλλοντα κοινωνικής δικτύωσης και τις σχέσεις που αναπτύσσονται σε αυτά. Σύμφωνα με το κείμενο 2 το διαδίκτυο μπορεί να κρύψει ανασφάλειες και αναστολές μέσα από την ανωνυμία και να βοηθήσει το άνοιγμα της επικοινωνίας μεταξύ εφήβων που δυσκολεύονται στην κατά πρόσωπο επικοινωνία. Μέσα από τους χώρους κοινωνικής δικτύωσης αναπτύσσονται σχέσεις όχι μόνο σε στενά γεωγραφικά όρια αλλά σε παγκόσμιο επίπεδο. Δημιουργούνται κοινότητες με κοινές ιδέες και κοινές αγωνίες. Αντίθετα στο κείμενο 3 αναπτύσσεται ένας προβληματισμός σχετικά με το κατά πόσο μπορούν να χαρακτηρίζονται φίλοι οι επαφές σ' ένα περιβάλλον κοινωνικής δικτύωσης.
- 4 Α. σχήματα λόγου: κρυφό καταφύγιο, να μοιραστούν τα μυστικά τους, είναι η εικόνα τους, να κρύψει ανασφάλειες και αναστολές

Σημειώνεται ότι δεν χρειάζεται να ορίσουν και ποιο είναι το συγκεκριμένο εκφραστικό σχήμα στην κάθε περίπτωση.
- 4 Β. Αν το **όταν** αντικατασταθεί από τα: **επειδή, αφού, γιατί**, αυτό που δηλώνεται είναι η **αιτία** για την οποία οι νέοι καταφεύγουν στο Διαδίκτυο, ενώ το **όταν** δηλώνει τότε συμβαίνει αυτό.

Παραγωγή λόγου

Καθώς πρόκειται για ομιλία, αναμένουμε

- οι νεαροί ομιλητές να προσφωνήσουν τους συμμαθητές τους

Ενδεικτικά θέματα Γλώσσας για την εισαγωγή στα Πρότυπα Πειραματικά Λύκεια

- στο κείμενο να ανιχνεύονται στοιχεία προφορικότητας
- οι νεαροί ομιλητές να χρησιμοποιήσουν κάποιους ρητορικούς τρόπους όπως επαναλήψεις, ρητορικές ερωτήσεις, Β' πληθυντικό πρόσωπο κ. α, καθώς στόχος τους είναι να ευαισθητοποιήσουν τους συνομήλικούς τους.

ΘΕΜΑ 4

Κείμενο 1:

Πολύς λόγος γίνεται για την αδιαφορία των νέων για την ανάγνωση και τα εξωσχολικά βιβλία. Επαναλαμβάνεται συχνά ότι μεγάλη ευθύνη γι' αυτό έχει το σχολείο, και ειδικά το μάθημα της λογοτεχνίας, από το οποίο περιμένουμε να κινητοποιήσει το ενδιαφέρον των παιδιών για την ανάγνωση και να προσφέρει τις απαραίτητες γνώσεις και δεξιότητες, ώστε οι μαθητές να γίνουν συστηματικοί αναγνώστες. Αυτή είναι και η μεγάλη πρόκληση της διδακτικής της λογοτεχνίας, να προτείνει, δηλαδή, ένα μάθημα το οποίο όχι απλώς να διδάσκει κάποια κείμενα, αλλά και να θέτει τα θεμέλια για τη δημιουργία ανεξάρτητων και συστηματικών αναγνωστών.

Ωστόσο, για να καρποφορήσουν οι προσπάθειές μας, θα πρέπει να τοποθετήσουμε το πρόβλημα κάπως γενικότερα. Το σχολείο δεν είναι απομονωμένο από την κοινωνία και κανένα μάθημα δεν μπορεί να κάνει θαύματα. Οι μαθητές αλλά και οι εκπαιδευτικοί προσέρχονται στο σχολείο με ήδη σχηματισμένες αντιλήψεις για την ανάγνωση, τη λογοτεχνία, τους συγγραφείς και τα έργα. Τις αντιλήψεις αυτές τις έχουν διαμορφώσει μέσα σε πολλούς άλλους χώρους και χάρη σε ποικίλες πηγές μηνυμάτων και ερεθισμάτων: την οικογένεια, την τηλεόραση, τις εφημερίδες και τα περιοδικά, την αγορά, τα βιβλιοπωλεία, τις βιβλιοθήκες, τις ποικίλες πολιτιστικές εκδηλώσεις, στις οποίες, τυχαία ή οργανωμένα, συμμετέχουν.[]

Η σχέση, επομένως, των εξωσχολικών ερεθισμάτων, της σχολικής διδασκαλίας και της εδραίωσης της συνήθειας της ανάγνωσης είναι ένα μονοπάτι δύσβατο με πολλές επικίνδυνες στροφές, παρά μια ανοιχτή λεωφόρος.

(Διασκευασμένο απόσπασμα από κείμενο της Βενετίας Αποστολίδου με θέμα «Νέοι και ανάγνωση», Ελευθεροτυπία, 24 - 02 - 2006)

Κείμενο 2:

Άρχισα να γράφω όταν έγινα έξι εφτά χρονών. Ήμουν μοναχογιός και είχα μάθει να διαβάζω μόνος μου. Ο πατέρας μου δεν ήταν λόγιος, αλλά τα διαβάσματά του ήταν εξαιρετικά εκλεπτυσμένα. Τότε η ιατρική δεν είχε κάνει τις προόδους που έχει κάνει σήμερα. Την εποχή μου κολλούσαμε όλες τις παιδικές αρρώστιες, κι αυτό σήμαινε ότι κάθε φορά μέναμε τουλάχιστον δώδεκα μέρες στο κρεβάτι και χουζουρεύαμε. Τότε δεν υπήρχε

τηλεόραση, το ραδιόφωνο ήταν ένα τεράστιο κουτί που δεν μεταφερόταν, άρα η μόνη σωτηρία μας ήταν η ανάγνωση. Κι εγώ, ήδη από τότε, διάβαζα πολύ γρήγορα. Κάποια στιγμή βρέθηκα να έχω διαβάσει όλα τα γνωστά κόμικς της εποχής: τον Μαντρέικ, τον Γκόρντον, τον Σούπερμαν. Τι άλλο μπορούσα να κάνω; Ρώτησα λοιπόν τον πατέρα μου: «Μπορώ να διαβάσω ένα μυθιστόρημα;» «Ναι». «Ποιο;» «Όποιο θες». Το πρώτο λοιπόν μυθιστόρημα που διάβασα στη ζωή μου ήταν *Η τρέλα του Αλμάγιερ*, του Τζόζεφ Κόνραντ. Στη συνέχεια διάβασα το *Μόμπι Ντικ* κι ύστερα ένα μυθιστόρημα κάποιου Ζορζ Σιμ, που αργότερα ανακάλυψα ότι ήταν ο Ζορζ Σιμενόν. Εννοείται ότι , με όλα αυτά τα ερεθίσματα, άρχισα να γράφω.

(Διασκευασμένο απόσπασμα από τη συνέντευξη του Αντρέα Καμυλιέρι, «Δεν είναι ντροπή να θέλεις να ψυχαγωγήσεις τον κόσμο» στο Ανταίος Χρυσοστομίδης, *Οι κεραίες της εποχής μου*. Καστανιώτης, Αθήνα 2012, σ. 337-8)

Κείμενο 3:

<http://www.mikrosanagnostis.gr/>

Ερωτήσεις Κατανόησης

1. Να χαρακτηρίσεις με την ένδειξη **Σωστό – Λάθος** τις προτάσεις που ακολουθούν με βάση το περιεχόμενο του κειμένου 1.
 - I. Το σχολείο έχει την αποκλειστική ευθύνη για την αδιαφορία των νέων απέναντι στη λογοτεχνία.
 - II. Μεγάλη πρόκληση για τη διδακτική της λογοτεχνίας είναι να καλλιεργήσει στους νέους θετική στάση απέναντι στην ανάγνωση.
 - III. Οι ήδη διαμορφωμένες αντιλήψεις των μαθητών και των εκπαιδευτικών για την ανάγνωση, τη λογοτεχνία, τους συγγραφείς και τα έργα επηρεάζουν σε πολύ μικρό βαθμό το μάθημα της λογοτεχνίας.
 - IV. Στο συγκεκριμένο απόσπασμα η συγγραφέας παρουσιάζει τρόπους με τους οποίους το μάθημα της λογοτεχνίας μπορεί να κινητοποιήσει το ενδιαφέρον των νέων για την ανάγνωση.
 - V. Στο συγκεκριμένο απόσπασμα η συγγραφέας παρουσιάζει τους παράγοντες που επηρεάζουν τη στάση των μαθητών απέναντι στην ανάγνωση λογοτεχνικών κειμένων.
2. Το κείμενο 3 είναι η ιστοσελίδα του Εθνικού Κέντρου Βιβλίου (ΕΚΕΒΙ) για τους μικρούς αναγνώστες. Ποια χαρακτηριστικά της ιστοσελίδας επιβεβαιώνουν ότι απευθύνεται σε μικρούς αναγνώστες;
3. Στο κείμενο 2 μιλάει ένας διάσημος Ιταλός συγγραφέας, ο Αντρέα Καμιλιέρι και αναφέρεται στις συνθήκες μέσα στις οποίες αναπτύχθηκε η αγάπη του για το διάβασμα. Ανάμεσα στην εποχή των παιδικών χρόνων του Καμιλιέρι και την εποχή που περιγράφεται στο κείμενο 1 ποιες ομοιότητες και ποιες διαφορές αναγνωρίζεις όσον αφορά στα ερεθίσματα που δέχονται τα παιδιά και επηρεάζουν τη σχέση τους με την ανάγνωση βιβλίων; Να τις αναφέρεις συνοπτικά.
4. Στις προτάσεις που ακολουθούν να αντικαταστήσεις τις υπογραμμισμένες λέξεις/φράσεις με τις συνώνυμες που βρίσκονται στην παρένθεση και να παρατηρήσεις αν αλλάζει κάτι στη σημασία ή στο ύφος. Επίσης, να σημειώσεις ποιες από τις υπογραμμισμένες λέξεις χρησιμοποιούνται με μεταφορική σημασία.
 - I. Ωστόσο, για να καρποφορήσουν (για να φέρουν αποτέλεσμα) οι προσπάθειές μας, θα πρέπει να τοποθετήσουμε (δούμε) το πρόβλημα κάπως γενικότερα.
 - II. Οι μαθητές αλλά και οι εκπαιδευτικοί προσέρχονται στο σχολείο με ήδη σχηματισμένες αντιλήψεις (τις δικές τους απόψεις) για την ανάγνωση, τη λογοτεχνία, τους συγγραφείς και τα έργα.

III. Ο πατέρας μου δεν ήταν λόγιος (μορφωμένος), αλλά τα διαβάσματά του ήταν εξαιρετικά εκλεπτυσμένα (πολύ).

Παραγωγή λόγου

Στο κείμενο 1 γίνεται λόγος για τους παράγοντες που επηρεάζουν τη σχέση των νέων με την ανάγνωση. Με βάση αυτά τα δεδομένα, με ποιους τρόπους νομίζεις ότι το σχολείο μπορεί να αναπτύξει το ενδιαφέρον των παιδιών για τη λογοτεχνία; Να παρουσιάσεις τις προτάσεις σου αιτιολογημένα σε μια επιστολή προς τους καθηγητές σου που θα δημοσιευτεί στη σχολική εφημερίδα.

Ενδεικτικές απαντήσεις

Ερωτήσεις Κατανόησης:

1. I: Λάθος, II: Σωστό, III: Λάθος, IV: Λάθος, V: Σωστό
2. Η συγκεκριμένη ιστοσελίδα φαίνεται ότι απευθύνεται σε μικρούς αναγνώστες από τον τίτλο της, τα χαρούμενα χρώματα, τα παιχνιδιάρικα σχήματα και σύμβολα, την γραμματοσειρά που επιλέγει. Στο κέντρο της εικονίζεται ένα παιδί μοντέρνα ντυμένο, που κρατά στο χέρι του ένα μολύβι και φορά ένα χάρτινο καπέλο που θυμίζει τυπωμένη σελίδα βιβλίου. Το καπέλο θα μπορούσαμε να θεωρήσουμε ότι μοιάζει με κορώνα. Το παιδί πλαισιώνεται από σχήματα στα οποία εμπεριέχονται σύντομες φράσεις σε απλή γλώσσα, κατανοητή σε μικρά παιδιά. Χρησιμοποιείται το β' ενικό πρόσωπο και η προστακτική έγκλιση. Γενικά η εικόνα της ιστοσελίδας αποπνέει χαρούμενη και παιγνιώδη διάθεση.
3. Ομοιότητες: Ο ρόλος του οικογενειακού περιβάλλοντος αναγνωρίζεται και στα δυο κείμενα,
Διαφορές: Οι εποχές διαφέρουν ως προς το ρόλο των μέσων μαζικής ενημέρωσης, και στα ερεθίσματα που δέχονται τα παιδιά έξω από το οικογενειακό περιβάλλον.
4. Μολονότι η σημασία των προτάσεων δεν αλλάζει σημαντικά, το ύφος γίνεται πιο απλό, καθώς χρησιμοποιούνται λέξεις περισσότερο συνηθισμένες στον καθημερινό λόγο.

Λέξεις που χρησιμοποιούνται με μεταφορική σημασία είναι: **καρποφορήσουν, τοποθετήσουμε**

Παραγωγή λόγου

Αναμένουμε

- Την προσφώνηση προς τους αποδέκτες, δεδομένου ότι πρόκειται για ανοιχτή επιστολή
- Ύφος σοβαρό, καθώς απευθύνεται όχι σε συνομηλίκους.
- Ανάπτυξη παραγράφων με αιτιολόγηση, καθώς απαιτείται να παρουσιαστούν αιτιολογημένα οι προτάσεις.

ΘΕΜΑ 5

Κείμενο 1:

Τα ηλεκτρονικά παιχνίδια έχουν μπει για τα καλά στη ζωή μας και μπορούν να προσφέρουν κάποια θετικά στοιχεία στα παιδιά: πάνω απ' όλα ψυχαγωγία, γνώσεις και εξοικείωση με τη σύγχρονη τεχνολογία. Οι θετικές κριτικές αναφέρονται κυρίως στην ανάπτυξη των γνωστικών δεξιοτήτων, αλλά και στη δυνατότητα που προσφέρουν στα παιδιά να καλλιεργήσουν τη φαντασία τους. Οι αρνητικές κριτικές επισημαίνουν τον κίνδυνο αύξησης της επιθετικής συμπεριφοράς, καθώς και τον κίνδυνο εξάρτησης. Ενώ, λοιπόν, δεν αμφισβητείται η θετική επίδραση των ηλεκτρονικών παιχνιδιών στην ανάπτυξη του γνωστικού τομέα, οι γνώμες διχάζονται σε ό,τι αφορά την ανάπτυξη της φαντασίας και την ικανότητα διάκρισής της απ' την πραγματικότητα.

Οι υπερασπιστές των ηλεκτρονικών παιχνιδιών λένε ότι αυτά δίνουν την ευκαιρία στα παιδιά να αναλάβουν ένα πλήθος ρόλων και χαρακτήρων. Υποστηρίζουν ότι στη σύγχρονη κοινωνική πραγματικότητα οι ευκαιρίες που έχουν τα παιδιά να παίξουν ελεύθερο, εξερευνητικό παιχνίδι σε ανοιχτούς χώρους, περιορίζονται στο ελάχιστο, ενώ τα ηλεκτρονικά παιχνίδια τούς προσφέρουν τις περιπέτειες που δεν μπορούν αλλιώς να ζήσουν. Οι περιπέτειες που βιώνουν μέσα απ' τα ηλεκτρονικά παιχνίδια, τους επιτρέπουν να πειραματιστούν, να αντιμετωπίσουν ποικίλους κινδύνους και τα συναισθήματα που τους συνοδεύουν: δηλαδή το φόβο, την αδυναμία και τη δύναμη, τη νίκη και την ήττα. Και όλα αυτά μέσα στο ασφαλές πλαίσιο του παιχνιδιού...

(Απόσπασμα από <http://www.yeskid.gr/kosmos-paidiay/dora/paixnidia/ilektroniko-paixnidi-thetikes-arnitikes-epidraseis?page=2>

Τελευταία πρόσβαση 16/04/2013)

Κείμενο 2:

Υποκύψατε στην επιθυμία του παιδιού σας και του αγοράσατε μία κονσόλα ηλεκτρονικών παιχνιδιών και το παιχνίδι της προτίμησής του. Αν και δεν ασχοληθήκατε παρά μόνο με την αγορά του εξοπλισμού, μια μέρα σταθήκατε από περιέργεια μπροστά στην οθόνη και διαπιστώσατε με τρόπο ότι το παιδί σας χειρίζεται ένα ανθρωποειδές φορτωμένο με υπερσύγχρονα όπλα, που σπέρνει τον όλεθρο. Σε μία άλλη εξίσου «χαριτωμένη» εκδοχή, οδηγεί ανεξέλεγκτα ένα αυτοκίνητο στους δρόμους μιας μεγαλούπολης και σκοτώνει πεζούς. Μπορούν τα παιχνίδια αυτά να μεταμορφώσουν το

παιδί σας σε κακοποιό στοιχείο; Πόσες ώρες μπορεί να κάθεται μπροστά στην κονσόλα παίζοντας έστω πιο αθώα παιχνίδια;[]

Η πρώτη συμβουλή είναι να διατηρήσετε την ψυχραιμία σας. Το παιδί σας δεν είναι και δεν κινδυνεύει να μετατραπεί σ' ένα αιμοσταγές τέρας ή σ' ένα κοινωνικά αδέξιο άτομο. Φαίνεται άλλωστε ότι υπάρχουν δύο όψεις στην επίδραση των ηλεκτρονικών παιχνιδιών στα παιδιά. Οι ειδικοί επισημαίνουν ότι ο προσεκτικός αλλά όχι ασφυκτικός έλεγχος των γονέων μπορεί να αποτελέσει ασπίδα προστασίας ενάντια στην αρνητική επιρροή αυτών των παιχνιδιών.[]

Εξάλλου, αν και το 50% των ηλεκτρονικών παιχνιδιών απαιτεί τη χρήση έντονης βίας, τα παιδιά δεν επιλέγουν μόνο βίαια παιχνίδια. Ενημερωθείτε για τα παιχνίδια που διατίθενται στο εμπόριο και θα διαπιστώσετε ότι υπάρχουν ελκυστικές επιλογές: παιχνίδια στρατηγικής με ιστορικό περιεχόμενο, προσομοιωτές (για το χειρισμό αεροπλάνων, τρένων κλπ.), παιχνίδια που βασίζονται στην επίλυση γρίφων ή στη δημιουργία εικονικών κατασκευών κ.ο.κ.. Πολλά από αυτά είναι εξαιρετικά δημοφιλή και ξεπερνούν σε πωλήσεις ακόμα και τα «αιματηρά» παιχνίδια.

(Διασκευασμένο απόσπασμα από δημοσίευση του Νίκου Βουλάλα, στο <http://archive.in.gr/Reviews/placeholder.asp?lngReviewID=72754&lngChapterID=1&lngItemID=72761>, τελευταία πρόσβαση 16/04/2013)

Κείμενο 3:

http://peri-ekpaideusis.blogspot.gr/2012/10/blog-post_5879.html
(τελευταία πρόσβαση 16/04/2013)

Ερωτήσεις κατανόησης:

1. Να χαρακτηρίσεις με την ένδειξη **Σωστό – Λάθος** τις προτάσεις που ακολουθούν με βάση το περιεχόμενο των κειμένων **1** και **2**.
 - I. Οι πολέμιοι των ηλεκτρονικών παιχνιδιών πιστεύουν ότι αυτά δεν έχουν καμία θετική επίδραση στα παιδιά.
 - II. Οι γονείς δεν ελέγχουν πάντα το περιεχόμενο των παιχνιδιών.
 - III. Τα ηλεκτρονικά παιχνίδια δίνουν την ευκαιρία στα παιδιά να ζήσουν μέσα από το παιχνίδι καταστάσεις που υπάρχουν στην πραγματικότητα.
 - IV. Οι γονείς δεν μπορούν να προστατεύσουν τα παιδιά από τις αρνητικές επιρροές των παιχνιδιών.
 - V. Όλα τα παιχνίδια απαιτούν χρήση έντονης βίας.
2. Τι συμβουλές δίνει στους αναγνώστες το κείμενο **2**; Σημείωσέ τις με τη μορφή οδηγιών ξεκινώντας ως εξής;
 - A) Διατηρήστε την ψυχραιμία σας
 - B)
3. Ποια στοιχεία των ηλεκτρονικών παιχνιδιών που παρουσιάζονται στα κείμενα **1** και **2** φαίνεται να προβάλλει το κείμενο **3** (εικόνα); Να αιτιολογήσεις με λίγα λόγια την άποψή σου.
4. A) Γιατί, κατά τη γνώμη σου, ο συγγραφέας του κειμένου **2** χρησιμοποιεί πολλές ευθείες ερωτήσεις;
B) «Αν και δεν ασχοληθήκατε παρά μόνο με την αγορά του εξοπλισμού, μια μέρα σταθήκατε από περιέργεια μπροστά στην οθόνη και διαπιστώσατε με τρόπο ότι το παιδί σας χειρίζεται ένα ανθρωποειδές φορτωμένο με υπερσύγχρονα όπλα, που σπέρνει τον όλεθρο. Σε μία άλλη εξίσου «χαριτωμένη» εκδοχή, οδηγεί ανεξέλεγκτα ένα αυτοκίνητο στους δρόμους μιας μεγαλούπολης και σκοτώνει πεζούς».
Ποια επίθετα χρησιμοποιούνται στο απόσπασμα αυτό ως χαρακτηρισμοί; Να τα εντοπίσεις και να τα καταγράψεις.

Παραγωγή λόγου

Μια τοπική εφημερίδα κάνει ένα αφιέρωμα στα ηλεκτρονικά παιχνίδια και ζητάει από τους μαθητές και τις μαθήτριες να στείλουν μικρά άρθρα, με τα οποία θα βοηθήσουν τους αναγνώστες να κατανοήσουν γιατί τα παιδιά ενδιαφέρονται τόσο για τα ηλεκτρονικά παιχνίδια. Τα καλύτερα κείμενα θα δημοσιευτούν στην εφημερίδα. Γράψε το δικό σου κείμενο, που θα πρέπει να έχει έκταση περίπου 250 λέξεις. Μην ξεχάσεις να βάλεις τίτλο στο άρθρο σου.

Ενδεικτικές απαντήσεις

Ερωτήσεις Κατανόησης:

1. I: Λάθος II: Σωστό III: Σωστό IV: Λάθος V: Λάθος
2. α. Διατηρήστε την ψυχραιμία σας
β. Να ασκείτε έλεγχο με προσοχή αλλά όχι με ασφυκτικό τρόπο
γ. Ενημερωθείτε για τα παιχνίδια που υπάρχουν στο εμπόριο
δ. Επιλέξτε ένα παιχνίδι με καλά στοιχεία (μπορούν να αναφερθούν: παιχνίδι στρατηγικής με ιστορικό περιεχόμενο, ένα παιχνίδι προσομοίωσης, ένα παιχνίδι επίλυσης γρίφων ή εικονικών κατασκευών).
3. Το κείμενο **3** φαίνεται ότι προβάλλει κυρίως το βίαιο χαρακτήρα των παιχνιδιών και την εξάρτηση των παιδιών από αυτά. Το παιδί φαίνεται απορροφημένο με το παιχνίδι και η έκφρασή του είναι επιθετική.
4. Α) Οι ευθείες ερωτήσεις δίνουν αμεσότητα στο λόγο. Μπορούν να κινητοποιήσουν περισσότερο τον αναγνώστη.
Β) υπερσύγχρονα, «χαριτωμένα»

Παραγωγή λόγου

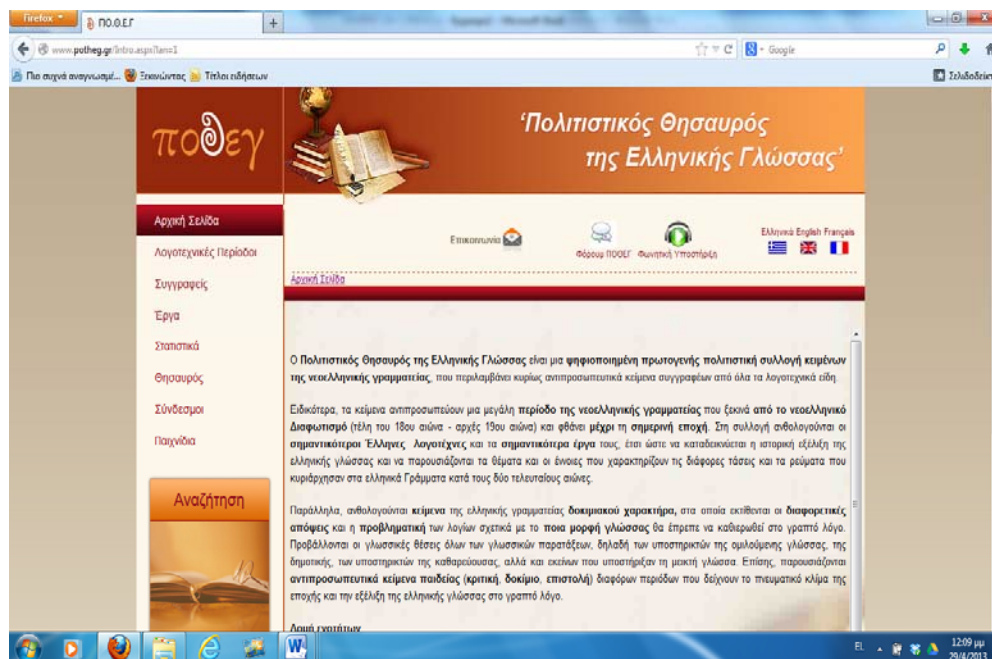
Για το άρθρο μπορούν να αξιοποιηθούν πληροφορίες από τα κείμενα που έχουν στη διάθεσή τους οι μαθητές και οι μαθήτριες. Το ζητούμενο είναι η ικανότητα μετασχηματισμού των πληροφοριών αυτών για τον σκοπό του κειμένου. Το ύφος ίσως ποικίλει.

Ενδεικτικά θέματα (με ενδεικτικές λύσεις / απαντήσεις) για τη δοκιμασία / τεστ εισαγωγής από τα Γυμνάσια στα Πρότυπα Πειραματικά Λύκεια

Ενδεικτικά Θέματα Κατανόησης Κειμένων Ελληνικής Γλώσσας

ΘΕΜΑ 6

Κείμενο 1

Ο Πολιτιστικός Θησαυρός της Ελληνικής Γλώσσας είναι μια ψηφιοποιημένη πρωτογενής πολιτιστική συλλογή κειμένων της νεοελληνικής γραμματείας, που περιλαμβάνει κυρίως αντιπροσωπευτικά κείμενα συγγραφέων από όλα τα λογοτεχνικά είδη.

Ειδικότερα, τα κείμενα αντιπροσωπεύουν μια μεγάλη **περίοδο της νεοελληνικής γραμματείας** που ξεκινά από το **νεοελληνικό Διαφωτισμό** (τέλη του 18ου αιώνα - αρχές 19ου αιώνα) και φθάνει **μέχρι τη σημερινή εποχή**. Στη συλλογή ανθολογούνται οι **σημαντικότεροι Έλληνες λογοτέχνες** και τα **σημαντικότερα έργα** τους, έτσι ώστε να καταδεικνύεται η ιστορική εξέλιξη της ελληνικής γλώσσας και να παρουσιάζονται τα θέματα και οι έννοιες που χαρακτηρίζουν τις διάφορες τάσεις και τα ρεύματα που κυριάρχησαν στα ελληνικά Γράμματα κατά τους δύο τελευταίους αιώνες.

Παράλληλα, ανθολογούνται **κείμενα** της ελληνικής γραμματείας **δοκιμιακού χαρακτήρα**, στα οποία εκτίθενται οι **διαφορετικές απόψεις** και η **προβληματική** των λογίων σχετικά με το **ποια μορφή γλώσσας** θα έπρεπε να καθιερωθεί στο γραπτό λόγο. Προβάλλονται οι γλωσσικές θέσεις όλων των γλωσσικών παρατάξεων, δηλαδή των υποστηρικτών της ομιλούμενης γλώσσας, της δημοτικής, των υποστηρικτών της

καθαρεύουσας, αλλά και εκείνων που υποστήριξαν τη μεικτή γλώσσα. Επίσης, παρουσιάζονται **αντιπροσωπευτικά κείμενα παιδείας** (κριτική, δοκίμιο, επιστολή) διαφόρων περιόδων που δείχνουν το πνευματικό κλίμα της εποχής και την εξέλιξη της ελληνικής γλώσσας στο γραπτό λόγο.

(Απόσπασμα από την αρχική σελίδα στο <http://www.potheg.gr/Intro.aspx?lan=1>,
τελευταία πρόσβαση 27/04/2013)

Κείμενο 2

Η γλώσσα [] όπως όλα τα πράγματα, αλλάζει μέσα στο χρόνο. [] Χρησιμοποιούνται καινούργιες λέξεις για να μιλήσουμε για καινούργια πράγματα. Η λέξη υπολογιστής ή κομπιούτερ π.χ. χρησιμοποιείται για να ονομάσει ένα καινούργιο εργαλείο που δεν υπήρχε παλιά. Αντίθετα, η λέξη *βοεβόδας*, που σήμαινε έναν αξιωματούχο στην περίοδο της Τουρκοκρατίας, ή η λέξη *γαλέρα*, που σήμαινε έναν παλιό τύπο καραβιού με πανιά, δεν χρησιμοποιούνται σήμερα, γιατί δεν υπάρχουν πια βοεβόδες και γαλέρες. Τις λέξεις αυτές τις χρησιμοποιούν μόνο αυτοί που ασχολούνται ειδικά με παλιότερες εποχές.

Και τις δυο αυτές λέξεις, βοεβόδας και γαλέρα, τις πήρε η ελληνική γλώσσα από άλλες γλώσσες, τις δανείστηκε. Όλες οι γλώσσες δανείζουν η μία την άλλη. Σήμερα στα ελληνικά υπάρχουν πολλές λέξεις που προέρχονται από τα αγγλικά: *μπαρ*, *κομπιούτερ*. Από τα γαλλικά: *ασανσέρ*. Από τα τουρκικά: *καυγάς*, *μεράκι*. Αλλά και οι γλώσσες έχουν με τη σειρά τους δανειστεί από τα ελληνικά. Η λέξη *ντίσκο*, που μας φαίνεται αγγλική, προέρχεται από την ελληνική δίσκος (δισκοθήκη). Η λέξη *anahtar* [anaxtar] στα τουρκικά σημαίνει “κλειδί” και βγαίνει από την ελληνική λέξη ανοιχτήρι. Οι γλώσσες λοιπόν δεν έχουν σύνορα. Καθώς αλλάζει ο κόσμος γύρω μας, δανειζόμαστε από άλλες γλώσσες ή δανείζουμε σε άλλες γλώσσες, για να μπορέσουμε να μιλήσουμε για καινούργια πράγματα.

(Απόσπασμα από Α.- Φ. Χριστίδης, *Ιστορία της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας*, εκδ.
Εφημερίδα «Το Βήμα», σ. 22.)

Κείμενο 3

[] Καμία ζωντανή γλώσσα δεν χάνεται όσο υπάρχουν άνθρωποι που τη μιλούν. Μόνο καταστάσεις στον χώρο της φαντασίας οδηγούν σε τέτοιες «γλωσσικές εξαφανίσεις». Εκείνο που πρέπει να μας ανησυχεί και να μας κρατάει συγχρόνως σε συνεχή εγρήγορση

και μέριμνα για τη γλώσσα μας είναι η ποιότητα των Ελληνικών που χρησιμοποιούμε.[] Γιατί άλλο άγνοια και άλλο βιασύνη και προχειρότητα. Ο νέος που κατηγορούμε για τις 500 λέξεις δεν είναι ο ίδιος αυτός που γράφει μια κανονική έκθεση στο σχολείο, που συναγωνίζεται χιλιάδες άλλων νέων στις εισαγωγικές εξετάσεις ή που εξετάζεται προφορικά σε διάφορα αντικείμενα, χρησιμοποιώντας πολύ περισσότερες, μερικές χιλιάδες εναλλασσομένων λέξεων;

Από αλλού θα έπρεπε, λοιπόν, να ξεκινήσουμε και άλλο να είναι το μέλημά μας για τη γλώσσα στον 21ο αιώνα. Όσο καλύτερα γνωρίζει κανείς τη γλώσσα του τόσο λιγότερο κινδυνεύει από ξένες επιρροές, από αδυναμίες και από όποια έννοια γλωσσικής εξασθένησης ή ατονίας. Αυτό σημαίνει πως πρέπει πρώτα-πρώτα να αρχίσουμε από τα παιδιά που πρέπει να τα κάνουμε να αγαπήσουν τη γλώσσα. Να διαβάσουν κείμενα: εξωγλωσσικά βιβλία, εφημερίδες, περιοδικά, ποικιλία κειμένων με προσεγμένο λόγο. Να διδάξουμε πιο σωστά και πιο αποτελεσματικά, δηλ. επικοινωνιακά, τη γλώσσα στο σχολείο, τη γραπτή αλλά και την πάντοτε παραμελημένη προφορική. Να διδάξουμε παράλληλα και συμπληρωματικά τη διαχρονική διάσταση της Ελληνικής, τα «παλιότερα Ελληνικά» μας, και να δώσουμε έμφαση κατά τη διδασκαλία στην ετυμολογική πλευρά του λεξιλογίου (βασικές ρίζες-σημασίες, οικογένειες λέξεων) και στην επαφή των παιδιών με κείμενα. Να αξιοποιήσουμε τις εκπληκτικές δυνατότητες που προσφέρουν οι ηλεκτρονικοί υπολογιστές με τη σύνταξη έξυπνων, προσεγμένων, έγκυρων, ποιοτικών προγραμμάτων γλώσσας, διευκολύνοντας την πρόσβαση όλων σ' αυτά. Η εξ αποστάσεως παιδεία για μεγάλους και μικρούς με προγράμματα γλώσσας, τα οποία μπορεί να χρησιμοποιήσει κανένας σπίτι του όποτε και όσο θέλει, προγράμματα ελκυστικά με αξιοποίηση της σύγχρονης τεχνολογίας των πολυμέσων (κειμένου, ήχου, εικόνας), είναι ένα άλλο όπλο που μπορεί να αξιοποιηθεί, αφού ο 21ος αιώνας είναι φανερό ότι θα είναι ο αιώνας της πληροφορικής.[]

(Απόσπασμα από Γ. Μπαμπινιώτης, «Η ελληνική γλώσσα μπροστά στον 21ο αιώνα»,
εφημερίδα "Το Βήμα", 04.01.1998)

Ερωτήσεις κατανόησης:

1. Να χαρακτηρίσεις με την ένδειξη **Σωστό- Λάθος** τις προτάσεις που ακολουθούν σύμφωνα με το κείμενο **1**:
 - Ι. Το συγκεκριμένο απόσπασμα βρίσκεται στην Αρχική Σελίδα του ιστοχώρου πο@εγ.

- II. Ο Πολιτιστικός Θησαυρός της Ελληνικής Γλώσσας είναι ένα ηλεκτρονικό λεξικό της ελληνικής γλώσσας.
 - III. Ο Πολιτιστικός Θησαυρός της Ελληνικής Γλώσσας περιλαμβάνει κείμενα από την εποχή του νεοελληνικού Διαφωτισμού μέχρι τη σημερινή εποχή.
 - IV. Ο Πολιτιστικός Θησαυρός της Ελληνικής Γλώσσας παρουσιάζει ζητήματα που απασχόλησαν την ελληνική γλώσσα τους τελευταίους δύο αιώνες.
2. Σύμφωνα με το κείμενο **2** η γλώσσα αλλάζει. Να αναφέρεις δύο (2) λόγους για τους οποίους συμβαίνει αυτό κατά τη γνώμη του συγγραφέα. Να χρησιμοποιήσεις αιτιολογικές προτάσεις στην απάντησή σου.
3. Σύμφωνα με τον συγγραφέα στο κείμενο **3** πρέπει: Να διδάξουμε παράλληλα και συμπληρωματικά τη διαχρονική διάσταση της Ελληνικής, τα «παλιότερα Ελληνικά» μας, και να δώσουμε έμφαση κατά τη διδασκαλία στην ετυμολογική πλευρά του λεξιλογίου (βασικές ρίζες-σημασίες, οικογένειες λέξεων) και στην επαφή των παιδιών με κείμενα. Να αξιοποιήσουμε τις εκπληκτικές δυνατότητες που προσφέρουν οι ηλεκτρονικοί υπολογιστές με τη σύνταξη έξυπνων, προσεγμένων, έγκυρων, ποιοτικών προγραμμάτων γλώσσας, διευκολύνοντας την πρόσβαση όλων σ' αυτά. Να μεταφέρεις τα υπογραμμισμένα ρήματα σε Προστακτική έγκλιση και σε Β' πληθυντικό πρόσωπο. Τι παρατηρείς ότι αλλάζει στο ύφος του κειμένου;
4. Η γλώσσα αλλάζει μέσα στο χρόνο υποστηρίζει ο συγγραφέας στο κείμενο **2**. Πώς μπορεί να αξιοποιήσει κάποιος το δικτυακό χώρο www.potheg.gr (πο@εγ, Πολιτιστικός Θησαυρός της Ελληνικής Γλώσσας) προκειμένου να παρατηρήσει πώς αλλάζει η ελληνική γλώσσα μέσα στον χρόνο;

Παραγωγή λόγου

Στην τάξη σου και με αφορμή τα παραπάνω κείμενα συζητάτε τους λόγους για τους οποίους αλλάζει η γλώσσα. Σε ένα άρθρο 250 περίπου λέξεων, που θα δημοσιεύσεις στην ιστοσελίδα του σχολείου σου, να παρουσιάσεις με επιχειρήματα κάποιους τρόπους με τους οποίους θα μπορούσατε να μάθετε καλύτερα την ελληνική γλώσσα και να γνωρίσετε τις αλλαγές που έχουν συμβεί στην ιστορική της εξέλιξη.

Ενδεικτικές απαντήσεις

Ερωτήσεις Κατανόησης:

1. I: Σωστό, II: Λάθος, III: Σωστό, IV: Σωστό.
2. Η γλώσσα αλλάζει
 - επειδή χρησιμοποιούμε καινούργιες λέξεις για να μιλήσουμε για καινούργια πράγματα
 - διότι κάποια πράγματα/καταστάσεις παύουν να υπάρχουν
3. **Διδάξτε** παράλληλα και συμπληρωματικά τη διαχρονική διάσταση της Ελληνικής, τα «παλιότερα Ελληνικά» μας, και **δώστε** έμφαση κατά τη διδασκαλία στην ετυμολογική πλευρά του λεξιλογίου (βασικές ρίζες-σημασίες, οικογένειες λέξεων) και στην επαφή των παιδιών με κείμενα. **Αξιοποιήστε** τις εκπληκτικές δυνατότητες που προσφέρουν οι ηλεκτρονικοί υπολογιστές με τη σύνταξη έξυπνων, προσεγγμένων, έγκυρων, ποιοτικών προγραμμάτων γλώσσας, διευκολύνοντας την πρόσβαση όλων σ' αυτά.

Το ύφος του κειμένου αλλάζει. Ενώ και στα δυο κείμενα εκφράζεται η υποχρέωση του προσώπου να κάνει κάτι, στο αρχικό κείμενο η υποχρέωση διατυπώνεται ως κάτι το επιθυμητό. Αντίθετα στο καινούργιο κείμενο η υποχρέωση διατυπώνεται ως προσταγή και μάλιστα το Β' πληθυντικό πρόσωπο επιτείνει την αίσθηση ότι οι σχέσεις δεν είναι ισότιμες ανάμεσα στους δυο πόλους της επικοινωνίας.
4. Ο δικτυακός χώρος (πο@εγ, Πολιτιστικός Θησαυρός της Ελληνικής Γλώσσας) προσφέρει τη δυνατότητα σε κάποιον να μελετήσει λογοτεχνικά κείμενα από την εποχή του νεοελληνικού Διαφωτισμού (τέλη του 18ου αιώνα - αρχές 19ου αιώνα) μέχρι τη σημερινή εποχή και να παρατηρήσει την ιστορική εξέλιξη της ελληνικής γλώσσας. Επίσης, μέσα από κείμενα της ελληνικής γραμματείας δοκιμιακού χαρακτήρα, στα οποία εκτίθενται οι διαφορετικές απόψεις και η προβληματική των λογίων σχετικά με το ποια μορφή γλώσσας θα έπρεπε να καθιερωθεί στον γραπτό λόγο, έρχεται κάποιος σε επαφή με τις περιπέτειες της ελληνικής γλώσσας. Τέλος, μέσα από αντιπροσωπευτικά κείμενα παιδείας (κριτική, δοκίμιο, επιστολή) διαφόρων περιόδων έχει κάποιος τη δυνατότητα να παρατηρήσει την εξέλιξη της ελληνικής γλώσσας στο γραπτό λόγο.

Παραγωγή λόγου

Οι μαθητές/τριες μπορούν να αξιοποιήσουν στοιχεία από τα δοσμένα κείμενα αλλά και να αντλήσουν επιχειρήματα από δικές τους εμπειρίες. Αυτό που αξιολογείται είναι η ικανότητά τους να διατυπώσουν αιτιολογημένες προτάσεις και το κείμενό τους να χαρακτηρίζεται από σαφήνεια, αλληλουχία και συνοχή.

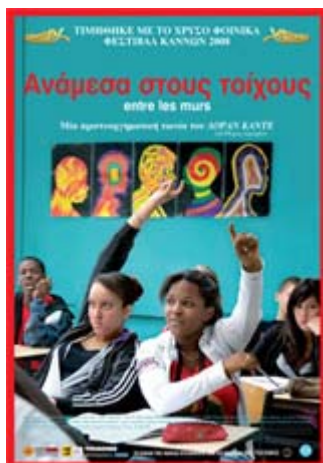
ΘΕΜΑ 7

Κείμενο 1

Ανάμεσα στους τοίχους

«Χρυσός» σχολικός ρεαλισμός

Καθηγητές και μαθητές αποδίδουν τη σκληρή πραγματικότητα της τάξης

[]

Το «Ανάμεσα στους τοίχους» του Λοράν Καντέ, που δικαίως τιμήθηκε με τον Χρυσό Φοίνικα στο φεστιβάλ των Καννών, διαδραματίζεται σε μια σχολική αίθουσα. Ανάμεσα στη μυθοπλασία και το ντοκιμαντέρ, η ταινία του Καντέ δεν μιλάει για ιστορίες εμπνευσμένων δασκάλων και πρόθυμων μαθητών. Φέρνει τον θεατή μπροστά σε μια δύσκολη και σκληρή πραγματικότητα, όπου η πλήξη από τη ρουτίνα και η

δυσανεξία¹ στην πειθαρχία διαδέχονται η μία την άλλη από την πλευρά των μαθητών. Απέναντί τους, οι καθηγητές, όσοι έχουν κουράγιο να συνεχίσουν, προσπαθούν να βρουν τρόπο επικοινωνίας με τα παιδιά. Όμως πολύ συχνά οι γλώσσες που μιλούν είναι πολύ διαφορετικές. []

Οι πάντες, καθηγητές και μαθητές, αντιμετωπίζουν διλήμματα σ' αυτό το σχολείο που βρίσκεται σε μια υποβαθμισμένη περιοχή του Παρισιού. Ο καθηγητής, που προσπαθεί να βρει τον τρόπο να κάνει τα παιδιά να μάθουν, αλλά δεν καταφέρνει πάντα να διατηρήσει την ψυχραιμία του από τη μια, οι μαθητές που φλέγονται να αμφισβητήσουν και συχνά πέφτουν στην αυθάδεια και την ανυπακοή από την άλλη. Όλοι προσπαθούν να κάνουν το σωστό και όλοι κάνουν λάθη, γιατί στην πραγματικότητα δεν υπάρχει μαγική συνταγή για τη γνώση, ειδικά όταν το περιβάλλον λειτουργεί αρνητικά.

(Απόσπασμα από Παναγιώτης Παναγόπουλος, Εφημερίδα *Καθημερινή*, 23 Οκτωβρίου 2008)

¹ **δυσανεξία** η [disaneksía] O25 : (ιατρ.) παθολογική κατάσταση κατά την οποία ο οργανισμός δεν μπορεί να ανεχθεί ορισμένες τροφές ή άλλες ουσίες: *Παρουσιάζει ~ στο γάλα και στα γαλακτομικά προϊόντα.* <http://www.greek-language.gr>

Κείμενο 2

Το Γυμνάσιο, το μοναδικό τότε, είχε πολλά προβλήματα στέγης και καθηγητών. Εκατό μαθητές σε κάθε τμήμα, τα βιβλία παλιά, κακογραμμένα και δανεικά από δεύτερο και τρίτο χέρι. Ήταν γραμμένα στην καθαρεύουσα, που έπρεπε να τη μάθουν, μαζί με τα αρχαία Ελληνικά, παιδιά που μόλις ήξεραν τη γλώσσα του χωριού τους. Τι να κάνουν οι άνθρωποι και τι παιδεία να προσφέρουν. Έφταναν από τα χωριά της επαρχίας φτωχά και φοβισμένα παιδάκια να δώσουν εισαγωγικές εξετάσεις για το Γυμνάσιο προφορικές και γραπτές. Δεν γνώριζαν κανένα. Μαζεύονταν στο προαύλιο, κούρνιαζαν² κατάχλωμα σε μια γωνιά κατά χωριά. Τα είχαν χαμένα. Μεγάλη πόλη, μεγάλο σχολείο, άλλοι, «σπουδαίοι» δάσκαλοι. Ένας καλός μαθηματικός που είχε τη φήμη αυστηρού καθηγητή έμπαινε το πρωί στο προαύλιο με τις τσέπες γεμάτες καραμέλες. Τις μοίραζε στους μικρούς με πολλά χαμόγελα μήπως και ξεθαρρέψουν.[]

Γιατί έξι ολόκληρα χρόνια, όσο κρατούσε η θητεία τους στο Γυμνάσιο, τα παιδιά στοιβάζονταν αρκετά μαζί σ' ένα ενοικιασμένο δωμάτιο. Ζούσαν με τα τρόφιμα που έφταναν από το χωριό στο εβδομαδιαίο παζάρι μέσα σ' έναν τορβά³. Μάθαιναν γράμματα με τη γκαζολάμπα⁴. [] Μακριά από τα σπίτια τους ένιωθαν πολύ νωρίς «ακαδημαϊκοί πολίτες». Πολλά από αυτά τα παιδιά έγιναν αργότερα καλοί επιστήμονες, διακρίθηκαν σε πολλούς τομείς, δεν λέει όμως κανείς την αλήθεια, αν υποκρίνεται ότι νοσταλγεί το σχολείο και την εκπαίδευση εκείνης της εποχής. Θυμάται όμως τους καινούριους καλούς φίλους που έκανε, τις καινούριες συγκινήσεις που έζησε. Οι προσωπικές ανησυχίες, τα διαβάσματά μας, οι συζητήσεις και οι αναζητήσεις, το ελεύθερο πρόγραμμα, μας βοήθησαν να σταθούμε στα πόδια μας και να δούμε με περισσότερη αισιοδοξία το μέλλον μας μέσα στην αθλιότητα των συνθηκών εκείνης της εποχής.

(Απόσπασμα από Κώστας Προκόβας, *Τα παιδιά της Μνημοσύνης*, Θεσσαλονίκη 2001, σ. 93-95)

² **κούρνιαζω** [kuɾnázɔ] P2.1α μππ. *κούρνιασμένος* : **1.** για πτηνά που ησυχάζουν αποτραβηγμένα, συνήθ. μετά τη δύση του ηλίου, όταν πρόκειται να κοιμηθούν: *Τα πουλιά κούρνιαζαν πάνω στα κλαδιά.* **2.** (μτφ.) **α.** (οικ.) αποτραβιέμαι σε μέρος απόμερο ή βρίσκω μια γωνιά, ένα κατάλυμα, για να ησυχάσω, να απομονωθώ: *Ανέβηκε τη σκάλα αργά και πήγε να κούρνιασει στη σοφίτα.* || *Κούρνιασε στον ώμο του.* **β.** για κτ. που είναι απομονωμένο ή κρυμμένο κάπου: *Η μικρή πολιτεία κούρνιασμένη στην άκρη του βράχου Μέσα του κούρνιαζε ο φόβος.* <http://www.greek-language.gr>

³ **τορβάς** ο [torvás] & **ντορβάς** ο [dorvás] & **τουρβάς** ο [turvás] & **ντουρβάς** ο [durvás] O1 : πάνινη σακούλα που χρησιμοποιούν οι χωρικοί για να βάζουν: **α.** την τροφή τους· ταγάρι. <http://www.greek-language.gr>

⁴ **γκαζόλαμπα** η [gazólamba] O27α : λάμπα πετρελαίου: *Στο καταφύγιο είχαμε μόνο γκαζόλαμπες.* <http://www.greek-language.gr>

Κείμενο 3

Γελοιογραφία του ΚΥΡ

Ερωτήσεις Κατανόησης

1. Να χαρακτηρίσεις με την ένδειξη Σωστό ή Λάθος τις προτάσεις που ακολουθούν:
 - I. Η ταινία «Ανάμεσα στους τοίχους» είναι ντοκιμαντέρ.
 - II. Η ταινία «Ανάμεσα στους τοίχους» παρουσιάζει με τρόπο ρεαλιστικό τη σκληρή πραγματικότητα της σχολικής τάξης.
 - III. Στο κείμενο 1 ο συγγραφέας συμφωνεί με τη βράβευση της ταινίας «Ανάμεσα στους τοίχους» με το Χρυσό Φοίνικα στο φεστιβάλ των Καννών.
 - IV. Η σχολική ζωή στο κείμενο 2 παρουσιάζεται με τρόπο νοσταλγικό.
 - V. Οι εκπαιδευτικοί στα κείμενα 1 και 2 παρουσιάζονται αδιάφοροι απέναντι στα προβλήματα των μαθητών τους.
2. Να περιγράψεις τη γελοιογραφία του ΚΥΡ. Πρόσεξε ιδιαίτερα τον αριθμό των μαθημάτων και τη γλώσσα που χρησιμοποιείται. Τι νομίζεις ότι θέλει να δείξει;
3. Να εντοπίσεις τα σημεία στα οποία τα κείμενα 1, 2 και 3 φαίνεται ότι «συνομιλούν».

4. Δεν γνώριζαν κανένα. Μαζεύονταν στο προαύλιο, κούρνιαζαν κατάχλωμα σε μια γωνιά κατά χωριά. Τα είχαν χαμένα. Μεγάλη πόλη, μεγάλο σχολείο, άλλοι, «σπουδαίοι» δάσκαλοι.

Οι προτάσεις στο παραπάνω απόσπασμα δεν συνδέονται μεταξύ τους. Κάποιες όμως από αυτές περιγράφουν αιτίες και κάποιες αποτελέσματα. Αν ο συγγραφέας ήθελε να συνδέσει αιτίες και αποτελέσματα χρησιμοποιώντας κύριες και δευτερεύουσες προτάσεις, τι αλλαγές θα έκανε; Να ξαναγράψεις το κείμενο αυτό χρησιμοποιώντας τις λέξεις «επειδή» και «καθώς», όπου νομίζεις ότι χρειάζεται και να κάνεις όποιες άλλες αλλαγές νομίζεις αναγκαίες.

Παραγωγή λόγου

Η επικοινωνία ανάμεσα σε μαθητές και εκπαιδευτικούς συχνά είναι δύσκολη. Με αφορμή την Παγκόσμια Ημέρα Εκπαιδευτικών (5 Οκτωβρίου) γράφεις μια επιστολή (200-250 λέξεων) προς τους καθηγητές, που θα δημοσιευθεί σε τοπική εφημερίδα, για να προτείνεις τρόπους με τους οποίους θα βελτιώσουν την επικοινωνία με τους μαθητές και τις μαθήτριά τους.

Ενδεικτικές απαντήσεις

Ερωτήσεις Κατανόησης:

1. I: Λάθος, II: Σωστό, III: Σωστό IV: Λάθος V: Λάθος
2. Στη συγκεκριμένη γελοιογραφία αναπαριστάνεται η έναρξη της σχολικής χρονιάς με σαρκαστικό χιούμορ. Ο μαθητής παρουσιάζεται δεμένος να δέχεται τα ομαδικά πυρά των εκπαιδευτικών μετά την εντολή του διευθυντή «Πυρ!!!». Οι εκπαιδευτικοί παρουσιάζονται να είναι όμοιοι στην εμφάνιση, μολονότι τα καταιγιστικά πυρά διαφέρουν, καθώς εκτοξεύονται στη γλώσσα διαφορετικών γνωστικών αντικειμένων (αρχαία ελληνική γλώσσα, γεωμετρία, χημεία, φυσική, θρησκευτικά, λατινικά κ.α). Σε όλες τις περιπτώσεις χρησιμοποιείται καθαρεύουσα γλώσσα, ενώ τα πρόσωπα των εκπαιδευτικών φωτίζονται από χαμόγελο. Ο διευθυντής παριστάνεται με συντηρητικό κουστούμι και εμφάνιση να δίνει εντολές και να συντονίζει την κατάσταση. Αυτό που νομίζω ότι δείχνει η γελοιογραφία είναι ο βομβαρδισμός των πληροφοριών που δέχονται οι μαθητές σε γλώσσα δυσνόητη γι' αυτούς. Η σκηνή του εκτελεστικού αποσπάσματος που αναπαριστάνεται δείχνει τον τρόπο που ο ΚΥΡ εννοεί τη μαθησιακή διαδικασία: οι μαθητές παρουσιάζονται σαν θύματα και οι εκπαιδευτικοί σαν εκτελεστές τους.
3. Μολονότι πρόκειται για κείμενα διαφορετικού είδους και παρουσιάζουν διαφορετικές εποχές, «συνομιλούν» σε κάποια σημεία. Στο κείμενο **1** οι μαθητές προέρχονται από υποβαθμισμένες περιοχές του Παρισιού. Ανάλογα στο κείμενο **2** οι μαθητές έρχονται από χωριά, στοιβάζονται σε νοικιασμένα σπίτια και ζουν σε άθλιες συνθήκες. Και στα δυο κείμενα υπάρχουν εκπαιδευτικοί που επιχειρούν περισσότερο ή λιγότερο πετυχημένα να επικοινωνήσουν με τους μαθητές τους. Το κείμενο **3** φαίνεται ότι «συνομιλεί» με το κείμενο **2** ως προς τη χρήση της καθαρεύουσας. Η γλώσσα των μαθημάτων και στα δύο κείμενα είναι στην καθαρεύουσα.

4. Καθώς δεν γνώριζαν κανένα, μαζεύονταν στο προαύλιο και κούρνιαζαν κατάχλωμα σε μια γωνιά κατά χωριά. Επειδή η πόλη ήταν μεγάλη, το σχολείο μεγάλο και υπήρχαν άλλοι, σπουδαίοι, δάσκαλοι, τα είχαν χαμένα.

Παραγωγή λόγου

Αναμένουμε

- Την προσφώνηση προς τους αποδέκτες, δεδομένου ότι πρόκειται για επιστολή.
- Ύφος σοβαρό και γλώσσα προσεγμένη, καθώς η επιστολή απευθύνεται σε καθηγητές και θα δημοσιευτεί στην τοπική εφημερίδα.
- Σαφείς προτάσεις για τη βελτίωση της επικοινωνίας, που να μπορούν να υλοποιηθούν.

ΘΕΜΑ 8

Κείμενο 1

Ξαναβρίσκοντας τις χαμένες γεύσεις

Πολύς κόσμος παρακολουθεί απελπισμένος τα τριγλυκερίδια και τη χοληστερίνη ν' ανεβαίνουν και – τι ειρωνεία – δεν ξέρει τι να φάει για να το αντιμετωπίσει. Με μια κουβέντα θα πω, να φάει ό,τι έτρωγε η γιαγιά του και όπως το έτρωγε. Δηλαδή, τα φαγητά που παλιότερα τα υπαγόρευε η ανέχεια η οικονομική και η περιορισμένη ελληνική παραγωγή.[]

Μου φαίνεται απίστευτο να μην ξέρει κανείς τι να φάει αντί για κρέας, σε μια χώρα που η μαγειρική της παράδοση αποκλείει ρητά την κατανάλωση ζωικών προϊόντων το μισό σχεδόν χρόνο. Έτσι που αλλάξαμε άκριτα τις συνήθειές μας θα τρελάνουμε και τις καημένες τις γιαγιάδες. «Αν ήξερα πως θα ερχόσουν θα έφτιαχνα ένα φαΐ της προκοπής» μου είπε μια ογδοντάχρονη σε χωριό των Γρεβενών. Ξέρετε βέβαια τι εννοούσε να μαγειρέψει κρεατικά, ενώ την ίδια μέρα είχε μέσα στην κατσαρόλα της το δικό της γεύμα που ήταν λάπατα μαγειρευτά με κορόμηλα και τσάγαλα (τα χλωρά αμύγδαλα). Το είδα αυτό το φαγητό και τα έχασα. «Δεν είναι τίποτα», μου είπε η κυρία, «το έκανε η γιαγιά μου αλλά εμένα μου αρέσει και το συνεχίζω». Αυτό το αριστούργημα (το δοκίμασα και το «συνεχίζω» κι εγώ τώρα) το θεωρούσε τίποτε και νόμιζε πως το κοψίδι είναι πιο καθωσπρέπει.

Αυτό είναι! Η ποικιλία κάνει το φαγητό λαχταριστό και χορταίνει την καρδιά. Και η απαγόρευση του κρέατος ηχεί δραματική, επειδή έχουμε ξεσυνηθίσει όλα τα υπέροχα φαγητά χωρίς αυτό. Ας ξαναδώσουμε λοιπόν σε κάθε φαγητό τη γεύση του στο τραπέζι μας και για την υγεία και για την ποικιλία που χρωματίζει ζωντανά την καθημερινότητα, για να διευρύνουμε το γαστρονομικό μας ορίζοντα, για να καλλιεργήσουμε τη γεύση μας και για να την εμπλουτίσουμε.[]

(Εύη Βουτσινά, «Ξαναβρίσκοντας τις χαμένες γεύσεις», από τον Ημερήσιο Τύπο, στο βιβλίο *Έκφραση Έκθεση για το Ενιαίο Λύκειο. Θεματικοί κύκλοι*, ΟΕΔΒ, Αθήνα, σ. 125-6.)

Κείμενο 2

Γλυκό τσάι με дуόσμο

«Θα ήθελα ένα τσάι δικό σας, τυνησιακό, χωρίς ζάχαρη», παρήγγειλε ένα μέλος της δημοσιογραφικής αποστολής που επισκέφτηκε τις προηγούμενες μέρες την κοντινή, αλλά εντέλει άγνωστη Τυνησία, με τα πολλά κοινά και τα πολλά διαφορετικά πολιτισμικά

στοιχεία. Η συνάδελφος παρήγγειλε το τσάι σε καφέ του αεροδρομίου της Τύνιδας, απ' όπου περνούν κάθε χρόνο εκατομμύρια τουρίστες. «Α, τυνησιακό τσάι, σκέτο, δεν υπάρχει. Αν θέλετε σκέτο, μπορείτε να πάρετε αγγλικό τσάι»!

Γιατί μας έκανε ιδιαίτερη εντύπωση αυτή η μικρή λεπτομέρεια ενός πολύ πλούσιου σε εμπειρίες ταξιδιού; Γιατί κανείς παρατηρεί καλύτερα τον εαυτό του, όταν βλέπει πώς αντιδρά ο άλλος για το ίδιο θέμα. [] Γιατί σε έναν τόπο, όπως η Ελλάδα, με πολλά και ενδιαφέροντα ήθη, γαστριμαργικές επιλογές και πολιτισμικές παραδόσεις, στις τουριστικές περιοχές σερβίρουν αποκλειστικά και μόνο αγγλικό breakfast, ανοίγουν επιχειρήσεις που δεν διαφέρουν σε τίποτα από τις παμπ που έχουν στις πόλεις τους οι τουρίστες –ως προς το στυλ, τη διακόσμηση και το ύφος– με λίγα λόγια κάνουν ό,τι μπορούν για ν' αλλάξουν τα χαρακτηριστικά του τόπου τους, τα οποία δέλεασαν κάποτε τους πρώτους τουρίστες, για να γίνουν σιγά σιγά όλα αυτά τα μέρη –νησιά κυρίως– ταξιδιωτικοί προορισμοί και ν' αρχίσει να αναπτύσσεται αυτό που αργότερα ονομάστηκε «βιομηχανία του τουρισμού». Ο νεαρός Τυνήσιος υπάλληλος υπερασπίστηκε τον τρόπο που πίνεται το τσάι στη χώρα του και δεν έκανε εκπτώσεις, ούτε καν σκέφτηκε να προσαρμόσει το προϊόν του στις επιθυμίες και τις προτιμήσεις των χιλιάδων καθημερινών πελατών του.[]

Έτσι, σ' ένα σύγχρονο και εξοπλισμένο σταθμό για ταξιδιώτες, ανάμεσα στην έρημο και την Τύνιδα, υπάρχει μια επιγραφή – στα ελληνικά: «Αν θέλετε φραπέ, μπορείτε να μπειτε πίσω από τον πάγκο και τον φτιάξετε μόνοι σας»!

(Διασκευασμένο απόσπασμα Όλγα Σελλά, εφημερίδα *Η Καθημερινή*, 21.09.10)

Κείμενο 3

Michael Kountouris © EduCartoon

Πηγή: www.educartoon.gr

Ερωτήσεις Κατανόησης

1. Να χαρακτηρίσεις με την ένδειξη **Σωστό – Λάθος** τις προτάσεις που ακολουθούν :
 - I. Το κείμενο **1** υποστηρίζει ότι και οι γιαγιάδες δεν ξέρουν πια τι είναι σωστό στη διατροφή μας.
 - II. Το κείμενο **1** θέλει να μας πείσει να καταργήσουμε εντελώς το κρέας από τη διατροφή μας.
 - III. Η συγγραφέας στο κείμενο **2** πιστεύει ότι είναι σωστό οι επισκέπτες στην Τυνησία να μην έχουν διάφορες επιλογές, όταν παραγγέλνουν τσάι.
 - IV. Στο κείμενο **2** γίνεται φανερό ότι οι Έλληνες συνηθίζουν να ζητάνε φραπέ στην Τυνησία.
 - V. Το περιστατικό με την παραγγελία του τσαγιού ήταν η σημαντικότερη εμπειρία του ταξιδιού στην Τυνησία.

2. Να δώσεις έναν άλλο τίτλο στο κείμενο **2**, ο οποίος να ανταποκρίνεται στο περιεχόμενό του.
3. Τι νομίζεις ότι σχολιάζει η γελοιογραφία (κείμενο **3**); Με ποιο από τα δύο κείμενα (**1** ή **2**) έχει κάποια σχέση; Να γράψεις με συντομία την άποψή σου.
4. *Το είδα αυτό το φαγητό και τα έχασα.* Να ξαναγράψεις αυτές τις δύο προτάσεις με δύο τρόπους:
 - I. Η μία πρόταση να χρησιμοποιείται ως αιτιολόγηση της άλλης
 - II. Οι προτάσεις να συνδεθούν με τέτοιο τρόπο ώστε να φαίνεται ποια πράξη προηγήθηκε χρονικά και ποια ακολούθησε.Τι αλλάζει ως προς το ύφος του κειμένου;

Παραγωγή λόγου

Νομίζεις ότι θα πρέπει να αξιοποιήσουμε την ελληνική παράδοση στη διατροφή μας; Για ποιους λόγους; Να αναπτύξεις αιτιολογημένα την άποψή σου σε ένα κείμενο 250 περίπου λέξεων, που θα παρουσιάσεις σε μια εκδήλωση του σχολείου σου με θέμα την υγιεινή διατροφή και προσκεκλημένους τους γονείς των μαθητών και μαθητριών.

Ενδεικτικές απαντήσεις

Ερωτήσεις Κατανόησης:

1. I: Σωστό, II: Λάθος, III: Λάθος, IV: Σωστό, V: Λάθος
2. Ο τίτλος μπορεί να είναι κυριολεκτικός ή μεταφορικός. Θα πρέπει να αφορά τη σχέση της παραδοσιακής διατροφής με την ανάπτυξη του τουρισμού στην Τυνησία και στην Ελλάδα. Μπορεί να δίνει βάρος είτε στη στάση της Τυνησίας απέναντι στο θέμα είτε της Ελλάδας ή και στα δύο.
3. Η γελοιογραφία σχολιάζει ειρωνικά την τάση των σύγχρονων νέων να καταναλώνουν έτοιμο φαγητό όχι ιδιαίτερα υγιεινό. Είναι σαν να είναι ζωσμένοι με εκρηκτικά για να ανατιναχθούν. Σχετίζεται με το περιεχόμενο του κειμένου **1**, και ιδιαίτερα με το περιεχόμενο της πρώτης παραγράφου.
4. I: Επειδή το είδα αυτό το φαγητό, τα έχασα.
II: Όταν (αφού) το είδα αυτό το φαγητό, τα έχασα.
Το ύφος χάνει την αμεσότητά του, αλλά είναι πιο ξεκάθαρη η σχέση ανάμεσα στις ενέργειες που περιγράφονται.

Παραγωγή λόγου

Το κείμενο είναι προσχεδιασμένος προφορικός λόγος. Ενδεχομένως υπάρχουν κάποια χαρακτηριστικά προφορικότητας. Ζητούμενο είναι η σαφήνεια των επιχειρημάτων, η συνοχή και η αλληλουχία τους. Μπορεί και είναι επιθυμητό, να αξιοποιηθούν στοιχεία από τα κείμενα 1, 2 και 3.

ΘΕΜΑ 9

Κείμενο 1

Στον ταξιδιώτη που για πρώτη φορά έρχεται στην Ελλάδα, τίποτα δεν κάνει τόση εντύπωση όσο τα γυμνά γκρίζα βουνά που απλώνονται σ' όλη την απεραντοσύνη του ορίζοντα. Αλλά και οι περισσότεροι Έλληνες δεν έχουν καλύτερη εντύπωση για τον τόπο τους, που τον θεωρούν ξερό, άγονο και φτωχό. Η πραγματικότητα είναι όμως διαφορετική κι όποιος θελήσει να δει λίγο πιο προσεκτικά τα πράγματα, με έκπληξη θα μάθει πως το 1/5 της επιφάνειας του ελλαδικού χώρου - ποσοστό όχι χαμηλότερο από αυτό που έχουν πολλές χώρες της Ευρώπης - είναι σκεπασμένο με δάση, αλλά, προπαντός, θ' ανακαλύψει ότι η φαινομενικά φτωχή βλάστηση των βουνών και των λόφων, κρύβει μια από τις πλουσιότερες και πιο ενδιαφέρουσες χλωρίδες της ηπείρου μας.

Πουθενά στην Ευρώπη οι συνθήκες δεν είναι τόσο ευνοϊκές για την ανάπτυξη μιας τόσο πλούσιας χλωρίδας. Αυτό οφείλεται στη γεωλογική ιστορία του τόπου, στις ιδιαίτερες κλιματολογικές συνθήκες, και προ παντός, στη γεωγραφική του διαμόρφωση και τοποθέτηση, που τον κάνει να έχει μια καταπληκτική ποικιλία φυτών από τη Μεσόγειο, την Ευρώπη, την Ασία και τη Βόρειο Αφρική. Σ' αυτό πρέπει να προσθέσουμε και τον ατέλειωτο διαμελισμό, σε βουνά, χαράδρες, ποταμούς, λίμνες και νησιά, που το καθένα προσφέρει δικές του οικολογικές συνθήκες, ιδιαίτερα ευνοϊκές για την ανάπτυξη χωριστών φυτικών κοινωνιών. Μέσα σ' αυτή την ποικιλία των βιοτόπων βρίσκονται τα εκπληκτικά αγριολούλουδα των χιονισμένων κορυφών, τα ανθεκτικά ξερόφυτα των βράχων, τα μυρωδάτα βότανα των λόφων, οι περικοκλάδες των δασών, κι όλα αυτά τα σπάνια και ενδημικά⁵ φυτά, που δίνουν στην ελληνική χλωρίδα την μοναδικότητά της.

Παρόλο που η βλάστηση υποβλήθηκε για χιλιάδες χρόνια στην καταστρεπτική επίδραση της ανθρώπινης παρουσίας, πάνω από 6000 είδη φυτών κατάφεραν να επιζήσουν μέχρι σήμερα, κάνοντας την Ελλάδα ένα από τα μέρη της Ευρώπης με την πλουσιότερη χλωρίδα.

⁵ **ενδημικός -ή -ό** [enðimikós] Ε1 : **α.**(ιατρ.) για λοιμώδη νόσο που εμφανίζεται σε ορισμένο τόπο τακτικά ή συνεχώς και προσβάλλει περιορισμένο αριθμό ατόμων: *Ενδημικό νόσημα. Ενδημική μορφή νόσου. Η νόσος εμφανίζεται ως ενδημική στις χώρες της Ασίας, προσβάλλει όμως και άλλες χώρες με τη μορφή επιδημίας.* || (μτφ.): *Ενδημικά κοινωνικά φαινόμενα.* **β.** (βοτ., ζωολ.) που αναπτύσσεται σε μια ορισμένη περιοχή, που έχει περιορισμένη γεωγραφική εξάπλωση: *Ενδημικά φυτά / είδη.*
www.greek-language.gr

(Έλμουτ Μπάουμαν, *Η ελληνική χλωρίδα στο μύθο, στην τέχνη και στη λογοτεχνία*, απόδοση στα ελληνικά Πέτρος Μπρούσαλης. Ελληνική Εταιρία Προστασίας της Φύσεως, Αθήνα 1993, σ. 10.)

Κείμενο 2

Ο ήλιος

Εσείς στεριές και θάλασσες,
τ' αμπέλια κι οι χρυσές ελιές,

ακούτε τα χαμπέρια μου
μέσα στα μεσημέρια μου.

«Σ' όλους τους τόπους κι αν γυρνώ
μόνον ετούτον αγαπώ!»

Από τη μέση του εγκρεμού
στη μέση του άλλου πέλαγου

κόκκινα, κίτρινα σπαρτά,
νερά πράσινα κι άπατα.

«Σ' όλους τους τόπους κι αν γυρνώ
μόνον ετούτον αγαπώ!»

Με τα μικρά χαμίνια⁶ του
Καβάλα στα δελφίνια του...

Οδυσσέας Ελύτης, *Ο ήλιος ο ηλιάτορας*.

⁶ **χαμίνι** το [xamíni] O44 : παιδί, κυρίως αγόρι, που γυρίζει στους δρόμους· αλητάκος. www.greek-language.gr

Κείμενο 3

1948, ΑΙΓΑΙΟ ΠΕΛΑΓΟΣ, έκδοση Γενικής Γραμματείας Τουρισμού, καλλιτεχνική σύνθεση: Π. Τέτσης

Ερωτήσεις Κατανόησης

1. Να χαρακτηρίσεις με την ένδειξη **Σωστό – Λάθος** τις προτάσεις που ακολουθούν :
 - I. Το ελληνικό τοπίο είναι ξερό, άγονο και φτωχό, σύμφωνα με το κείμενο **1**.
 - II. Ο συγγραφέας στο κείμενο 1 εξηγεί τους παράγοντες που επηρεάζουν την ανάπτυξη της χλωρίδας στον Ελλαδικό χώρο.
 - III. Ο Οδυσσέας Ελύτης στο κείμενο 2 προβάλλει τα γυμνά γκρίζα βουνά που απλώνονται σ' όλη την απεραντοσύνη του ορίζοντα.
2. Να παρουσιάσεις την εικόνα του ελληνικού τοπίου που αναδεικνύεται μέσα από το ποίημα του Οδυσσέα Ελύτη **Ο ήλιος**.
3. Ποια χαρακτηριστικά του ελληνικού τοπίου προβάλλονται στη αφίσα (Κείμενο **3**) της Γενικής Γραμματείας Τουρισμού το 1948; Ποια αντίληψη για το ελληνικό τοπίο φαίνεται να αναπαράγουν σε σχέση με όσα αναφέρονται στο κείμενο 1;

4. Μέσα σ' αυτή την ποικιλία των βιοτόπων βρίσκονται τα εκπληκτικά αγριολούλουδα των χιονισμένων κορυφών, τα ανθεκτικά ξερόφυτα των βράχων, τα μυρωδάτα βότανα των λόφων, οι περικοκλάδες των δασών, κι όλα αυτά τα σπάνια και ενδημικά⁷ φυτά, που δίνουν στην ελληνική χλωρίδα την μοναδικότητά της. Να καταγράψεις τα υποκείμενα στο υπογραμμισμένο ρήμα και να παρατηρήσεις πώς συνδέονται μεταξύ τους. Τι πετυχαίνει ο συγγραφέας ως προς το ύφος του κειμένου με αυτό τον τρόπο σύνδεσης των υποκειμένων;

Παραγωγή λόγου

Σε ένα φίλο σου ο οποίος δεν ζει στην Ελλάδα και θα ήθελες να τον προσκαλέσεις για διακοπές το καλοκαίρι να περιγράψεις σε ένα γράμμα 200-250 λέξεων το ελληνικό τοπίο.

⁷ **ενδημικός -ή -ό** [enðimikós] Ε1 : **α.**(ιατρ.) για λοιμώδη νόσο που εμφανίζεται σε ορισμένο τόπο τακτικά ή συνεχώς και προσβάλλει περιορισμένο αριθμό ατόμων: *Ενδημικό νόσημα. Ενδημική μορφή νόσου. Η νόσος εμφανίζεται ως ενδημική στις χώρες της Ασίας, προσβάλλει όμως και άλλες χώρες με τη μορφή επιδημίας.* || (μτφ.): *Ενδημικά κοινωνικά φαινόμενα.* **β.** (βοτ., ζωολ.) που αναπτύσσεται σε μια ορισμένη περιοχή, που έχει περιορισμένη γεωγραφική εξάπλωση: *Ενδημικά φυτά / είδη.* www.greek-language.gr

Ενδεικτικές απαντήσεις

Ερωτήσεις κατανόησης:

1. I: Λάθος, II: Σωστό III: Λάθος
2. Στο ποίημα του Οδυσσέα Ελύτη ο ήλιος, η θάλασσα, τα αμπέλια και οι ελιές, τα πολύχρωμα σπαρτά, τα βαθιά νερά και οι απόκρημνοι γκρεμοί, είναι χαρακτηριστικά του ελληνικού τοπίου που προβάλλονται.
3. Στην αφίσσα της Γενικής Γραμματείας Τουρισμού (1948) κυριαρχεί η εικόνα της θάλασσας, όπως μαρτυρεί και η λεζάντα Αιγαίον Πέλαγος. Στο βάθος φαίνονται γυμνά γκρίζα βουνά πάνω στα οποία είναι σκαρφαλωμένα λευκά σπιτάκια. Βάρκες είτε διαπλέουν το πέλαγος είτε προβάλλονται σε πρώτο πλάνο. Η αφίσσα φαίνεται να ανταποκρίνεται περισσότερο στην αντίληψη που διατυπώνεται στο κείμενο 1: *Στον ταξιδιώτη που για πρώτη φορά έρχεται στην Ελλάδα, τίποτα δεν κάνει τόση εντύπωση όσο τα γυμνά γκρίζα βουνά που απλώνονται σ' όλη την απεραντοσύνη του ορίζοντα. Αλλά και οι περισσότεροι Έλληνες δεν έχουν καλύτερη εντύπωση για τον τόπο τους, που τον θεωρούν ξερό, άγονο και φτωχό.*
4. ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΑ: *τα εκπληκτικά αγριολούλουδα των χιονισμένων κορυφών, τα ανθεκτικά ξερόφυτα των βράχων, τα μυρωδάτα βότανα των λόφων, οι περικοκλάδες των δασών κι όλα αυτά τα σπάνια και ενδημικά⁸ φυτά.*

Ο τρόπος που συνδέονται τα υποκείμενα προβάλλει εντονότερα την πληθώρα και την ποικιλία των φυτών που συνιστούν τη χλωρίδα της ελληνικής φύσης. Ο μεγάλος αριθμός υποκειμένων με παράλληλη σύνταξη και σημασιολογική ομοειδεια δημιουργεί την αίσθηση καταλόγου. Η εντύπωση αυτή προετοιμάζεται με όσα και όπως λέγονται στην περίοδο του λόγου που προηγείται.

⁸ **ενδημικός -ή -ό** [enðimikós] Ε1 : **α.**(ιατρ.) για λοιμώδη νόσο που εμφανίζεται σε ορισμένο τόπο τακτικά ή συνεχώς και προσβάλλει περιορισμένο αριθμό ατόμων: *Ενδημικό νόσημα. Ενδημική μορφή νόσου. Η νόσος εμφανίζεται ως ενδημική στις χώρες της Ασίας, προσβάλλει όμως και άλλες χώρες με τη μορφή επιδημίας.* || (μτφ.): *Ενδημικά κοινωνικά φαινόμενα.* **β.** (βοτ., ζωολ.) που αναπτύσσεται σε μια ορισμένη περιοχή, που έχει περιορισμένη γεωγραφική εξάπλωση: *Ενδημικά φυτά / είδη.*
www.greek-language.gr

Παραγωγή λόγου

Αναμένουμε

- Τα χαρακτηριστικά του κειμενικού είδους της επιστολής
- Υποκειμενική οπτική γωνία στην περιγραφή.
- Οικείο ύφος, απλή γλώσσα και διάθεση προτρεπτική.

ΘΕΜΑ 10

Κείμενο 1

Τι είναι διάκριση;

Το να κάνουμε διάκριση απέναντι σε κάποιον σημαίνει ότι τον εμποδίζουμε να απολαμβάνει πλήρως όλα τα δικαιώματα και τις ελευθερίες του! Η διάκριση παραβιάζει μία βασική αρχή ανθρωπίνων δικαιωμάτων που λέει ότι όλοι οι άνθρωποι πρέπει να ζουν ισότιμα, με αξιοπρέπεια και να έχουν τα ίδια θεμελιώδη δικαιώματα!

Υπάρχουν δύο είδη διακρίσεων:

- **Άμεση διάκριση** υπάρχει όταν υπό τις ίδιες συνθήκες μεταχειριζόμαστε έναν άνθρωπο χειρότερα από κάποιον άλλον.
Η άμεση διάκριση χαρακτηρίζεται από την πρόθεση να κάνει κανείς διακρίσεις σε βάρος μίας ομάδας ή ενός ατόμου π.χ. ένα σχολείο που αρνείται να εγγραφεί μαθητές Ρομά ή μία γυναίκα που κάνει την ίδια δουλειά με το συνάδελφό της, αλλά πληρώνεται λιγότερο.
- Μερικές φορές η κατάσταση μοιάζει να είναι ίδια για όλους. Όμως στην πραγματικότητα ορισμένοι άνθρωποι αντιμετωπίζονται χειρότερα από κάποιους άλλους. Αυτό ονομάζεται έμμεση διάκριση.
Π.χ. ένα σχολείο που δεν διαθέτει ράμπες για τους μαθητές με αναπηρία φαινομενικά αντιμετωπίζει ουδέτερα όλους τους μαθητές αλλά στην πράξη φέρνει σε δυσκολότερη θέση όσους μαθητές έχουν κινητικά προβλήματα.

Αυτοί που εφαρμόζουν διακρίσεις μπορεί να είναι άτομα, επιχειρήσεις, οργανισμοί, καθώς και το κράτος, ο δημόσιος τομέας.

Πρόγραμμα Ίρις καταπολεμώντας τα στερεότυπα και τις διακρίσεις: Δράσεις για τη συμμετοχή, την ένταξη και την εκπαίδευση.

<http://www.neagenia.gr>

Κείμενο 2

Είναι στο βλέμμα των άλλων που συνειδητοποιήσα για πρώτη φορά πως η ιστορία μου απαρτιζόταν από δύο ξεχωριστά κεφάλαια. Στη Γαλλία, στο σχολείο, ήμουν ο Έλληνας, εκείνος που μερικές φορές στο διάλειμμα χρησιμοποιούσε αυθόρμητα κάποια λέξη που είχε ακούσει στο σπίτι, ακατανόητη για τους μικρούς συμμαθητές του, οι οποίοι δεν έχαναν την ευκαιρία να γελάσουν περιφρονητικά μπροστά σε κάτι που δεν καταλάβαιναν.

Στην Ελλάδα, πάλι, στον τόπο καταγωγής της οικογένειάς μου, όπου επέστρεφα για διακοπές τα καλοκαίρια μαζί με τους γονείς και την αδελφή μου, η παριζιάνικη προφορά και το ωχρό μου δέρμα με έκαναν να ξεχωρίζω από τα άλλα σκληραγωγημένα παιδιά, που ήξεραν να κάνουν ποδήλατο χωρίς να κρατούν το τιμόνι.

Περίεργο συναίσθημα τελικά το να είσαι ταυτόχρονα και από δω και από κει, και πλούσιος και φτωχός. Πλούσιος, όταν μου φαινόταν πως οι δυο μου γλώσσες, οι δυο μου πολιτισμοί, οι δυο μου πατρίδες με έκαναν πιο προικισμένο από τους άλλους, περισσότερο ανοιχτό στον κόσμο, περισσότερο ανεκτικό· φτωχός, όταν έπρεπε να υπομείνω τα ατέλειωτα πειράγματα που προκαλούσε αυτή η διαφορετικότητα· ακόμα πιο φτωχός, όταν μου έκαναν την κλασική ερώτηση: «Προτιμάς το Παρίσι ή την Αθήνα, Νικολάκη;» Σαν να με ρωτούσαν αν προτιμώ τον πατέρα μου ή τη μητέρα μου. Για να μη χρειάζεται να απαντώ σ' αυτά τα ψευδοδιλήμματα, αποφάσισα τελικά να αποδεχθώ πλήρως τη διπλή μου ταυτότητα. Η Γαλλία με είδε να γεννιέμαι και να μεγαλώνω, μου έδωσε τις ίδιες ευκαιρίες που έδινε και στους άλλους πολίτες της. Η Ελλάδα με ενέπνευσε, με καθοδήγησε, μου κληροδότησε μια πανάρχαια γλώσσα. Χάρη λοιπόν σ' αυτή τη διπλή ταυτότητα μυήθηκα- εκ των πραγμάτων κι από τα γενοφάσκια μου, που λένε- στην ώρα της Ευρώπης.

(Απόσπασμα από Νίκος Αλιάγας, *Γεννήθηκα Έλληνας*, Λιβάνης, Αθήνα 2004, σ. 13-14.)

Κείμενο 3

Μια χώρα έχει συνήθως μία γλώσσα την οποία μιλούν οι περισσότεροι κάτοικοί της, για παράδειγμα, δανικά στη Δανία, γαλλικά στη Γαλλία και ούτω καθεξής. Αλλά πολλοί απ' αυτούς τους ανθρώπους έχουν μάθει κι άλλες γλώσσες. Πολλοί κάτοικοι είναι μετανάστες και μιλούν τη γλώσσα της χώρας στην οποία γεννήθηκαν και μεγάλωσαν. Σε όλες τις χώρες μιλούνται πολλές γλώσσες. Ορισμένες περιπτώσεις, μάλιστα, είναι εκπληκτικές. Για παράδειγμα, στις ΗΠΑ μιλούνται εκατοντάδες γλώσσες. []

Αλλά γιατί οι άνθρωποι διατηρούν τις γλώσσες τους κατ' αυτόν τον τρόπο; Γιατί δεν παρατούν οι μετανάστες την παλιά γλώσσα τους και δεν μαθαίνουν μία νέα, όταν πάνε σε μια καινούργια χώρα για να εγκατασταθούν; Βέβαια, πολλοί το κάνουν []. Αλλά υπάρχουν επίσης πολλοί που καταβάλλουν σημαντικές προσπάθειες για να διατηρήσουν την πρώτη τους γλώσσα ζωντανή: τη μιλούν όποτε μπορούν, ιδρύουν τοπικές κοινότητες, όπου αυτό συνηθίζεται, και τη μαθαίνουν στα παιδιά τους. Συχνά και το κράτος υποδοχής επίσης καταβάλλει κάθε προσπάθεια να ενθαρρύνει την πολυγλωσσία, παρέχοντας υπηρεσίες σε όσες γλώσσες είναι δυνατόν.

Φανταστείτε τώρα ότι μετακομίζετε εσείς σε μια άλλη χώρα. Θα θέλατε να ξεχάσετε τη μητρική σας γλώσσα; Προφανώς όχι. Θα είχατε ακόμη φίλους και συγγενείς στη χώρα σας με τους οποίους θα θέλατε να μιλάτε ή να επικοινωνείτε. Αλλά, ακόμη κι αν δεν ίσχυε αυτό, θα είχατε στο μυαλό σας όλη τη γνώση και τις αναμνήσεις του πολιτισμού της, τα βιβλία που διαβάσατε, τα τραγούδια που μάθατε, το λαϊκό ιδίωμα με το οποίο είστε εξοικειωμένοι. Η μητρική σας γλώσσα αποτελεί μέρος της ταυτότητάς σας, είναι μια αίσθηση του ποιος είστε. Και αποτελεί μέρος της ταυτότητας αυτών που γνωρίζετε καλύτερα απ' όλους, δηλαδή των ανθρώπων με τους οποίους μεγαλώσατε.

(Απόσπασμα από David Crystal, Ένα Μικρό Βιβλίο για τη Γλώσσα, μετάφραση Γρηγόρης Κονδύλης, Πατάκης, Αθήνα 2010, σ. 121-123.)

Ερωτήσεις Κατανόησης

1. Να χαρακτηρίσεις με την ένδειξη **Σωστό – Λάθος** τις προτάσεις που ακολουθούν :
 - I. Σύμφωνα με το κείμενο **1** άμεση διάκριση προκύπτει, όταν υπάρχει ανάγκη για διαφορετική αντιμετώπιση ορισμένων ανθρώπων αλλά δεν εφαρμόζονται κάποια ειδικά μέτρα γι' αυτούς.
 - II. Σύμφωνα με το κείμενο **1** η άμεση διάκριση δεν είναι αποτέλεσμα τυχαίας συμπεριφοράς.
 - III. Για τον Νίκο Αλιάγα (κείμενο **2**) η γλώσσα που μιλούσε δεν τον έκανε να ξεχωρίζει μόνο στη Γαλλία.
 - IV. Στα κείμενα **2** και **3** γίνεται φανερό ότι η διατήρηση της μητρικής γλώσσας δεν σχετίζεται με την ταυτότητα ενός ανθρώπου.
2. Τι ονομάζει ο συγγραφέας του κειμένου **2** «ψευτοδιλήμματα» και γιατί; Ποια είναι η απάντηση που δίνει;

3. Τι κοινό ως προς το θέμα αναγνωρίζεις ανάμεσα στα κείμενα **1** και **2** και στα κείμενα **2** και **3**;
4. Στη Γαλλία, στο σχολείο, ήμουν ο Έλληνας, εκείνος που μερικές φορές στο διάλειμμα χρησιμοποιούσε αυθόρμητα κάποια λέξη που είχε ακούσει στο σπίτι, ακατανόητη για τους μικρούς συμμαθητές του, οι οποίοι δεν είχαν την ευκαιρία να γελάσουν περιφρονητικά μπροστά σε κάτι που δεν καταλάβαιναν.

Στο απόσπασμα αυτό ο ομιλητής χρησιμοποιεί αναφορικές προτάσεις, οι περισσότερες από τις οποίες εισάγονται με *που*. Να το αντικαταστήσεις με την αναφορική αντωνυμία ο οποίος/α/ο. Τι αλλάζει στο ύφος του κειμένου;

Παραγωγή λόγου

Είναι γνωστό πως προβλήματα όπως αυτά που αναφέρονται στα κείμενα που σας δόθηκαν αντιμετωπίζουν κάθε χρόνο πολλοί μαθητές και μαθήτριες. Σε ένα ηλεκτρονικό μήνυμα περίπου 250 λέξεων, που θα μπορούσες να στείλεις σε συνομήλικους σου, να εξηγήσεις για ποιους λόγους θα πρέπει να καταδικάζονται έμπρακτα τέτοιες συμπεριφορές.

Ενδεικτικές απαντήσεις

Ερωτήσεις Κατανόησης:

1. I: Λάθος, II: Σωστό, III: Σωστό, IV: Λάθος
2. Ονομάζει «ψευτοδιλήμματα» τις αποφάσεις που έπρεπε να πάρει σχετικά με τη χώρα που προτιμούσε και τη γλώσσα που χρησιμοποιούσε, καθώς ο ίδιος δεν ένιωθε την ανάγκη αυτής της επιλογής. Η απάντηση που δίνει είναι η αποδοχή της διπλής του ταυτότητας.
3. Τα κείμενα **1** και **2** αναφέρονται στο ζήτημα των διακρίσεων που υφίστανται οι άνθρωποι. Τα κείμενα **2** και **3** αναφέρονται στο ρόλο της μητρικής γλώσσας στην ταυτότητα του ανθρώπου, ακόμα και όταν δεν ζει στη χώρα προέλευσής του.
4. Στη Γαλλία, στο σχολείο, ήμουν ο Έλληνας, εκείνος **ο οποίος** μερικές φορές στο διάλειμμα χρησιμοποιούσε αυθόρμητα κάποια λέξη **την οποία** είχε ακούσει στο σπίτι, ακατανόητη για τους μικρούς συμμαθητές του, οι οποίοι δεν έχαναν την ευκαιρία να γελάσουν περιφρονητικά μπροστά σε κάτι το **οποίο** δεν καταλάβαιναν.

Το αναφορικό **που** χρησιμοποιείται πιο συχνά στη γλώσσα μας, ιδιαίτερα στον προφορικό λόγο.

Η χρήση της αντωνυμίας **ο οποίος, η οποία, το οποίο** δίνει στο κείμενο περισσότερο επίσημο ύφος.

Παραγωγή λόγου

Το κείμενο μπορεί να έχει αμεσότητα στο ύφος, αφού απευθύνεται σε συνομηλίκους. Ζητούμενο είναι η πειστική επιχειρηματολογία. Μπορούν και είναι επιθυμητό να αξιοποιηθούν στοιχεία από τα κείμενα που έχουν δοθεί.